

Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów

Opracowany przez zespół

WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Puławska 100
02-620 Warszawa

www.wgs84.pl

Spis treści

1. Wstęp	2
1.1. Cel i zadania <i>Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów</i>	3
1.2. Ogólna charakterystyka Gminy Baranów	4
1.3. Azbest i jego właściwości	6
1.4. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie człowieka	8
2. Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	10
3. Inwentaryzacja płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów	19
3.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji	19
3.2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Baranów	21
3.2.1. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów	21
3.2.2. Struktura rozmieszczenia płyt azbestowo-cementowych	22
3.2.3. Stan płyt azbestowo-cementowych	24
3.2.4. Wyniki inwentaryzacji w podziale na typ własności	25
3.2.5. Obiekty użyteczności publicznej	25
3.3. Mapa rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest	26
4. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	38
4.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	38
4.2. Działania informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców miasta	38
4.3. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	39
4.4. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	40
4.5. Unieszkodliwianie odpadów azbestowych	41
5. Harmonogram realizacji Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy Baranów	42
6. Szacunek nakładów finansowych na realizację Planu	44
6.1. Całkowite koszty realizacji Planu	46
6.2. Źródła finansowania realizacji Planu	47
6.2.1. Alokacja środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	49
6.2.2. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu	49
6.2.2.1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	49
6.2.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego	51
6.2.2.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	53
6.2.2.4. Bank Ochrony Środowiska S.A.	55
7. Monitoring procesu realizacji Planu	57
8. Podsumowanie	59
9. Bibliografia	61
10. Zestawienie załączników	63

1. Wstęp

Opracowanie niniejszego dokumentu związane jest z realizacją zapisów zawartych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*, przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku. Zgodnie z jego zapisami do zadań zarządu gminy należy m.in. uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami oraz przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest.

Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów składa się z ośmiu rozdziałów:

- 1 **Wstęp**, w którym omówione zostały cele i zadania *Planu*, dokonano krótkiej charakterystyki gminy Baranów, wskazano właściwości azbestu i ich szkodliwy wpływ na zdrowie człowieka.
- 2 **Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest**, w którym opisany został stan prawny w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 3 **Inwentaryzacja płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów**, gdzie opisano metodologię przeprowadzenia inwentaryzacji, oszacowano ilość wyrobów zawierających azbest, znajdujących się na terenie miasta oraz przedstawiono wyniki inwentaryzacji z wykorzystaniem ewidencji gruntów i budynków.
- 4 **Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest**, w którym omówiono planowane działania informacyjne, procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, przedstawiono wykaz firm, uprawnionych do usuwania azbestu z terenu gminy Baranów oraz informacje o składowiskach, przyjmujących odpady azbestowe.
- 5 **Harmonogram realizacji *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów w latach 2008-2032***.
- 6 **Szacunek nakładów finansowych na realizację *Planu***, w którym oszacowano całkowite koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu miasta i wskazano potencjalne źródła finansowania bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest.

7 **Monitoring procesu realizacji Planu**, w którym zaproponowano wskaźniki oceny wdrażania Planu.

8 **Podsumowanie.**

1.1. Cel i zadania Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów

Celem opracowania Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia wyrobów zawierających azbest z obszaru miasta do końca 2032 roku.

Przygotowanie Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów poprzedzone zostało wykonaniem inwentaryzacji pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych. Wyniki inwentaryzacji zostały zgromadzone w bazie danych. Zgromadzone dane oraz ewidencja gruntów i budynków umożliwiły przygotowanie mapy rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest wraz z analizą stanu płyt azbestowo-cementowych (stopnia pilności usunięcia azbestu ocenionego wizualnie).

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oszacowano koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu gminy Baranów oraz wskazano potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć, polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Zaproponowano także wskaźniki monitorowania realizacji Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów.

Niniejszy plan zakłada realizację następujących zadań:

1. inwestycyjnych, zmierzających do oczyszczenia terenów gminy Baranów z wyrobów zawierających azbest,
2. pozainwestycyjnych, polegających na:
 - a) organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
 - b) wdrożeniu monitoringu realizacji Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów,
 - c) podjęciu działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,
 - d) okresowej weryfikacji i aktualizacji Planu.

Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów (zwany także w dalszej części dokumentu Planem) został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Baranów na lata 2007-2017, Aktualizowanym Planem gospodarki odpadami dla powiatu grodzkiego na lata 2008–2011 z perspektywą do roku 2015 i Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego oraz Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Niniejszy dokument jest kontynuacją celów postawionych w Planie gospodarki odpadami, jakimi jest rozpoczęcie prac na rzecz usuwania odpadów zawierających azbest.

1.2. Ogólna charakterystyka Gminy Baranów

Gmina Baranów położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie grodziskim. Graniczy z gminami: Wiskitki, Jaktorów, Grodzisk Mazowiecki, Błonie, Teresin. Siedzibą władz gminy jest Baranów.

Gmina Baranów zajmuje obszar 7.534 ha¹ (75,3 km²). W jej skład wchodzi 24 miejscowości: Baranów, Basin, Boża Wola, Bronisławów, Buszyce, Cegłów, Drybus, Gole, Regów, Holendry A, Holendry B, Karolina, Kaski, Kaski-Budki, Kopiska, Pułapina, Osiny, Stanisławów, Strumiany, Wyczółki i Żaby.

Użytki rolne stanowią ok. 91% ogólnego obszaru gminy (6.889 ha). Struktura użytków rolnych w gminie w 2006 roku przedstawiała się następująco:

- grunty orne - 5.281 ha,
- sady - 164 ha,
- łąki - 726 ha.

Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy jest rozdrobniona, co jest jedną ze słabości gminy. Najwięcej jest w gminie gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha włącznie - stanowią one ok. 28% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa od 2 do 5 ha stanowią ok. 24% wszystkich gospodarstw, a gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2 ha – ok. 15%. W gminie dominują więc gospodarstwa małe. Brak jest gospodarstw dużych o powierzchni powyżej 50 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie Baranów wynosi 4,94 ha.

Dochód z rolnictwa stanowi jedno z podstawowych źródeł utrzymania, mieszkańcy

¹ *Ibidem*

podejmują działalność gospodarczą innego rodzaju na niewielką skalę. W gminie Baranów według danych GUS na koniec 2007 r. zarejestrowane były 283 podmioty gospodarcze, z czego w sektorze publicznym 13 podmiotów, a w sektorze prywatnym 270 podmiotów. Ponad 30% podmiotów prywatnych działa w sektorze handlu detalicznego i hurtowego, a 17% w budownictwie.

Według danych na 31.12.2007 r. gminę Baranów zamieszkuje 4.899 osób², z czego 49,8% to mężczyźni, a 50,2% to kobiety.

Układ komunikacyjny gminy Baranów składa się głównie z dróg kołowych. Na terenie powiatu grodziskiego istnieją połączenia autobusowe z pozostałymi gminami. Drogi powiatowe na terenie gminy Baranów posiadają łączną długość 47 km. Przez teren gminy nie przebiegają natomiast żadne szlaki tranzytowe, nie występują drogi wojewódzkie oraz krajowe. Istnieje dogodny połączenie komunikacyjne z drogą krajową nr 2. Gmina Baranów będzie posiadać dogodny dostęp do budowanej autostrady A2. Takie położenie zwiększy szansę gminy na rozwój inwestycji zewnętrznych.

Gmina Baranów dysponuje bazą edukacyjną. Na terenie gminy funkcjonują Publiczna Szkoła Podstawowa w Golach, Zespół Szkół w Baranowie, Zespół Szkół w Bożej Woli oraz Zespół Szkół w Kaskach.

W zakresie upowszechniania kultury na terenie gminy Baranów działa Gminna Biblioteka Publiczna w Baranowie, która posiada także filie w Kaskach i Golach. W 1997 roku Gminna Biblioteka została przeniesiona do nowo wybudowanego pomieszczenia przy Szkole Podstawowej w Baranowie. Następnym poważnym osiągnięciem kulturalnym w gminie jest Młodzieżowa Orkiestra Dęta działająca przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kaskach. Orkiestra liczy 47 osób i koncentruje na terenie gminy, powiatu i województwa mazowieckiego. Orkiestra zdobyła wiele cennych nagród i wyróżnień.

Za podstawową wartość kulturową krajobrazu gminy Baranów uznawana jest licznie występująca zabytkowa zabudowa zagrodowa. Są to zazwyczaj drewniane domostwa wiejskie. Często są one utrzymane w bardzo złym stanie. Układ osadnictwa, w tym bardzo stare już zagrody wiejskie, miejsca kultu (kapliczki, krzyże), założenia parkowe, kościoły i cmentarze należą do obiektów stanowiących bezcenną wartość historyczno-kulturową gminy. Obiekty zabytkowe występujące na terenie gminy Baranów wpisane do rejestru zabytków to: kościół parafialny p. w. św. Józefa w Baranowie, dwór i park dworski w Bożej Woli, park dworski w Cegłowie, a także dwór w Kaskach. Obszar gminy Baranów znajduje się także w rejonie koncentracji zabytków archeologicznych.

² Źródło: Bank Danych Regionalnych

Rozwój gminy prowadzony jest w oparciu o *Plan rozwoju lokalnego Gminy Baranów na lata 2007-2013*, którego głównym celem jest zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia poprzez rozwój rolnictwa, przedsiębiorczości oraz tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania poprzez wspieranie rozwoju gospodarczego w gminie, poprawę warunków życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych, poprawę stanu środowiska przyrodniczego oraz odnowę wsi, a co się z tym wiąże pielęgnację kultury i tradycji.

Zbiórka zmieszanych odpadów jest jedynym funkcjonującym systemem zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy. Do gromadzenia odpadów wykorzystywane są różnego typu pojemniki o różnej pojemności dostosowane do rodzaju i charakteru zabudowy gminy. Obecnie na terenie gminy Baranów selektywna zbiórka odpadów nie jest prowadzona. Planowane jest wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów wykorzystując system gniazd, który będzie obejmował następujących odpadów:

- tworzywa sztucznego
- szkła,
- papieru i tektury,
- przeterminowanych leków,
- baterii.

1.3. Azbest i jego właściwości

Azbesty są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie, należącymi do dwóch grup: azbestów serpentynowych i azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy azbest chryzotylowy (azbest biały), natomiast w grupie azbestów amfibolowych znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy (azbest brązowy) i azbest krokidolitowy (azbest niebieski). Wszystkie odmiany azbestu krystalizowały się w postaci cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość może niekiedy dochodzić do kilkudziesięciu centymetrów.

Z punktu widzenia chemicznego, azbesty są uwodnionymi krzemianami magnezu. Wzory chemiczne poszczególnych odmian azbestu zostały przedstawione poniżej:

chryzotyl	$Mg_6[(OH)_8Si_4O_{10}]$
krokidolit	$Na_2Fe_3Fe_2[(OH)Si_4O_{11}]_2$
amozyt	$(Fe,Mg)_7[(OH)Si_4O_{11}]_2$
antiofillit	$(Mg,Fe)_7[(OH)Si_4O_{11}]_2$
tremolit	$Ca_2Mg_5[(OH)Si_4O_{11}]_2$

aktynolit $\text{Ca}_2(\text{Mg})[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$

Azbest chryzotylowy krystalizuje się w postaci rurek, a azbesty amfibolowe przyjmują formę grubszych, pręcikowatych kryształów. Włókna azbestu są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby (nawet do kilku tysięcy, a niekiedy nawet kilkudziesięciu tysięcy) włókien elementarnych. W tych wiązkach pojedyncze kryształy azbestu są spojone za pomocą węglanu wapniowego.

Największe zastosowanie przemysłowe miał azbest serpentynowy (chryzotylowy), tworzący cienkie żyły w serpentynitach, o giętkich włóknach (do 0,1 μm grubości), odpornych na działanie czynników chemicznych, wysokich temperatur oraz na ścieranie, a także źle przewodzących ciepło i elektryczność. Używany był do wyrobu tkanin ogniotrwałych, okładzin ciernych, szczęk hamulcowych, farb ogniotrwałych, materiałów izolacyjnych oraz niepalnych materiałów budowlanych.

Azbest amfibolowy charakteryzuje się dużą kwasoodpornością. Jest znacznie mniej rozpowszechniony w przyrodzie. Wykorzystywany był w przemyśle chemicznym.

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest stosunkowo powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była eksploatacja azbestu na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, biorąc pod uwagę kryterium zawartości azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu:

1. klasa I (wyroby miękkie), których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1.000 kg/m^3 , zawierające powyżej 20% (do 100% azbestu). Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowane w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, materiały i wykładziny cierne.
2. klasa II (wyroby twarde), których gęstość objętościowa jest większa niż 1.000 kg/m^3 , zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia, np. pęknięcia, ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz rozbijanie w wyniku zrzucania w trakcie

3. prac remontowych³.

W Polsce wyroby z klasy II były wykorzystane do produkcji płyt azbestowo-cementowych jako materiał budowlany, otrzymywany w wyniku prasowania mieszaniny cementu z włóknami azbestowymi, głównie w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo-cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów, rzadziej do elewacji budynków gospodarczych i mieszkalnych czy przemysłowych. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, tj. rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe czy zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych.

W Polsce na pokrycia dachowe stosowano głównie płyty faliste, w mniejszym stopniu płyty płaskie. Płyty faliste produkowane były głównie w zakładzie ZWAC „Izolacja” w Małkini, a płyty płaskie w Zakładach Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy, Szczucinie, Trzemesznie i Ogrodzieńcu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana *ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*. W Unii Europejskiej stosowanie azbestu zostało zakazane z dniem 1 stycznia 2005 r.

W rządowym *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* okres trwałości płyt azbestowo-cementowych określono na około 30 lat. Założenie to wynika z kilkudziesięcioletnich doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną tzw. mokrą metodą produkcji (metodą Hatschek'a) oraz z przeprowadzonych badań laboratoryjnych i polowych.

1.4. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach.

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i ilości włókien, zatrzymanych w dolnej części układu oddechowego. Wynika to głównie z głównie od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Duże znaczenie ma średnica

³ „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001

włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, a włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, dostające się z powietrzem do pęcherzyków płucnych, o średnicy mniejszej od 3 mikrometrów. Według danych zawartych w publikacjach Światowej Organizacji Zdrowia, najważniejszą cechą determinującą zdolność włókien do wywołania nowotworów są ich fizyczne wymiary, czyli średnica poniżej 3 mikrometrów oraz długość powyżej 5 mikrometrów. Nie istnieją dowody, że jeden z typów azbestu niesie ze sobą większe ryzyko zachorowań niż inny, więc wszystkie typy azbestu traktowane są jako powodujące takie samo ryzyko raka płuca. Pomimo istnienia normatywów stężenia włókien azbestu w powietrzu, nie można określić dawki progowej pyłu dla rakotwórczego działania azbestu⁴.

Pomiędzy pierwszym narażeniem a pojawieniem się objawów chorobowych związanych z ekspozycją na azbest najczęściej mija długi okres czasu, co oznacza, że aktualnie wykrywane są skutki zdarzeń, które miały miejsce 20-40 lat temu. Główną patologią zawodową pracowników zakładów przetwarzających azbest jest azbestoza, czyli śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej. Włókna azbestowe mogą zalegać w tkance płucnej przez długi okres, a proces zwłóknieniowy może pojawić się po wielu latach od ustania narażenia. Pylica azbestowa może zwiększyć wystąpienie raka płuca i międzybłoniaka opłucnej lub otrzewnej.

Rak płuca jest najbardziej powszechnym nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest. Zagrożenie wystąpieniem raka płuca w badanych populacjach zawodowo narażonych na pył azbestu wykazuje duże zróżnicowanie w zależności od typu włókna, technologii przetwórstwa, zawartości włókien respirabilnych w pyłe, średnicy, długości, kształtu włókna, stężenia pyłu, liczby lat pracy w warunkach natężenia i ogólnej dawki pyłu⁵. Oba nowotwory, zarówno rak płuca, jak i międzybłoniak opłucnej, rozwijają się gwałtownie i charakteryzują się krótką przeżywalnością.

Nadal istnieje ryzyko narażenia na kontakt z wyrobami zawierającymi azbest w budynkach, urządzeniach i instalacjach poprzez:

- niewłaściwe składowanie odpadów azbestowych,

⁴ „Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa.”, pod red. Neonili Szeszeni-Dąbrowskiej, Łódź, 2004

⁵ *Ibidem*

- użytkowanie wyrobów azbestowych, prowadzące do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym np. w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest.

W celu zminimalizowania narażenia na pył azbestowy wprowadzono zakaz produkcji i stosowania wyrobów zawierających azbest, a regulacje prawne określają wymogi dotyczące bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, a także obowiązki pracodawców i pracowników, wykonujących prace polegające na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

2. Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

Na mocy ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest w celu wyeliminowania produkcji, stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest zakazano wprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyrobów zawierających azbest i azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

Definicja azbestu

Zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, azbestem nazywane są następujące włókniste krzemiany:

1. azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,
2. azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,
3. azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,
4. azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,
5. azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,
6. azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zabroniono wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska jest m.in. azbest.

Powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności, a instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione. Do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje podejrzenie, iż były w nich wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami i urządzeniami, w których były lub są wykorzystywane te substancje.

Oznakowanie wyrobów zawierających azbest

Na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest, powinien je poddawać przeglądom w celu oznakowania azbestu w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest lub wyroby zawierające azbest, oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajduje, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest”. Wzór oznakowania został zamieszczony w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych

Obowiązek inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wynika z art. 162 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym wyroby zawierające azbest, powinien okresowo przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania. Osoby fizyczne, niebędące przedsiębiorcami, powinny przedkładać informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonuje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury. Wynik inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i miejsce ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało

zakończone, powinien zostać ujęty w informacji przygotowanej według wzorów zamieszczonych w załączniku do rozporządzenia, stanowiących załączniki nr 2 i 3 do niniejszego dokumentu. Informacja powinna zostać sporządzona w 2 egzemplarzach. Jeden egzemplarz powinien zostać przedłożony marszałkowi województwa, a drugi egzemplarz powinien być przechowywany przez okres jednego roku do czasu sporządzenia następnej informacji.

Inwentaryzacja podlega corocznej aktualizacji w terminie **do 31 stycznia każdego roku.**

Na mocy art. 162 ust. 6 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony Środowiska* wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska, w tym wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z przepisami wykonawczymi, zawartymi w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska*, informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, zgodnie z formularzem, zamieszczonym w załączniku nr 5 do niniejszego dokumentu. Informacja powinna być przedkładana w formie elektronicznej na informatycznych nośnikach danych oraz w formie pisemnej.

Sukcesywne eliminowanie azbestu

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony Środowiska*, azbest podlega sukcesywnej eliminacji, a sposób postępowania z eliminowanymi odpadami został określony w *ustawie o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001r.* Przepisami *rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest*, wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest zostało dopuszczone w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż **do dnia 31 grudnia 2032 r.**

Obowiązki właściciela nieruchomości

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej powinna zostać sporządzona w dwóch egzemplarzach *Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*, zawartego w załączniku nr 4 do niniejszego dokumentu. Jeden egzemplarz oceny łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej powinien być przechowywany przez wypełniającego formularz, natomiast drugi egzemplarz oceny powinien zostać przekazany właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości obowiązany jest zgłosić prace polegające na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.

Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*, wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest do uzyskania odpowiednio zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania, opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

- a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na

- podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
- b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Wykonawca prac, przed przystąpieniem do prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac, obowiązany jest do zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy. Zgłoszenie to powinno zawierać w szczególności:

1. rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych w odrębnych przepisach,
2. termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
3. adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej,
4. kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
5. określenie liczby pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem,
6. obowiązanie wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w

- planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
 7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
 8. stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
 9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodującą zminimalizowanie pylenia. Po wykonaniu prac, wykonawca prac ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Ochrona pracowników przed szkodliwym działaniem azbestu

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów* pracodawca zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest jest obowiązany zapewnić ochronę pracowników przed szkodliwym działaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest.

W *Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* określono najwyższe dopuszczalne stężenie pyłów, zawierających azbest:

Tabela nr 1

Dopuszczalne stężenia pyłów, zawierających azbest

Lp.	Nazwa czynnika szkodliwego dla zdrowia	Najwyższe dopuszczalne stężenie	
		mg/m ³	włókien [cm ³]
1	pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne minerały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu, np. antygoryt włóknisty - pył całkowity ¹ - włókna respirabilne ³	1 -	- 0,2
2	pyły zawierające krokydolit - pył całkowity ¹ - włókna respirabilne ³	0,5 -	- 0,2

¹ Pył całkowity - zbiór wszystkich cząstek otoczonych powietrzem w określonej objętości powietrza.

³ Włókna respirabilne - włókna o długości powyżej 5 µm o maksymalnej średnicy poniżej 3 µm i o stosunku długości do średnicy > 3.

Odpady zawierające azbest

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, azbest został zaliczony do kategorii odpadów niebezpiecznych (G25). Odpady azbestowe zostały umieszczone w następujących grupach zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów :

- 06 07 01* Odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* Odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* Odpady zawierające azbest
- 10 13 09* Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
- 15 01 11* Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
- 16 01 11* Okładziny hamulcowe zawierające azbest
- 16 02 12* Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
- 17 06 01* Materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05* Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Zgodnie z ustawą z dnia 28 października 2002 r. o

przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, do materiałów niebezpiecznych stosowane są przepisy umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.

Jednolity tekst umowy ADR został ogłoszony w oświadczeniu rządowym z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. W klasie 9, obejmującej materiały i przedmioty, które podczas przewozu stwarzają zagrożenie inne niż materiały objęte tytułami pozostałych klas, wymieniono materiały, które wdychane w postaci drobnego pyłu mogą zagrażać zdrowiu. W grupie 2.2.9.1.4 umieszczono materiały, które wdychane w postaci drobnego pyłu mogą zagrażać zdrowiu, obejmują azbest i zawierające go mieszaniny.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, zgodnie z załącznikiem nr 1 do niniejszego dokumentu, a transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

Ewidencja odpadów niebezpiecznych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, ewidencja powinna obejmować następujące dokumenty:

1. karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie (załącznik nr 6),
2. karty przekazania odpadu (załącznik nr 7).

Składowanie odpadów zawierających azbest

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania

wyrobów zawierających azbest, usuwane odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Jednostkowe stawki opłat za umieszczenie odpadów na składowisku, obowiązujące w 2008 roku, określono w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska.

Tabela nr 2

Jednostkowe stawki opłat za umieszczenie na składowisku odpadów zawierających azbest

Kod odpadu	Podgrupy i rodzaje odpadów	stawka zł/Mg
06 07 01*	Odpady azbestowe z elektrolizy	44,79
06 13 04*	Odpady z przetwarzania azbestu	44,79
10 11 81*	Odpady zawierające azbest	44,79
10 13 09*	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych	44,79
15 01 11*	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	44,79
16 01 11*	Okładziny hamulcowe zawierające azbest	44,79
16 02 12*	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest	44,79
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	0,00
17 06 05*	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	0,00

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów, składowiska odpadów lub wydzielone kwatery przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów oznaczonych kodami 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest i 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest w postaci nieprzekształconej, powinny być budowane w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Każdorazowo po złożeniu odpadów, powierzchnia składowisk jest zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą gruntu. Składowanie odpadów, powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie wypełnione gruntem do poziomu terenu.

3. Inwentaryzacja płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów

W ramach opracowania *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów* przeprowadzona została inwentaryzacja obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi. Inwentaryzacją nie zostały objęte wyroby zawierające azbest z klasy I (wyroby miękkie).

3.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji

Inwentaryzacja została przeprowadzona w trakcie wizyt terenowych z wykorzystaniem ewidencji gruntów i budynków w następujących etapach:

Etap 1: przygotowanie materiałów pomocniczych do inwentaryzacji z ewidencji gruntów i budynków

Na podstawie ewidencji gruntów i budynków przygotowane zostały materiały pomocnicze do przeprowadzenia inwentaryzacji.

Etap 2: wizyty terenowe

Inwentaryzacja przeprowadzona została w trakcie wizyt terenowych na podstawie oceny wizualnej z wykorzystaniem wydruków z ewidencji gruntów i budynków. Zadaniem inspektorów terenowych było zaznaczenie na wydruku obiektów, które są pokryte płytami azbestowo-cementowymi.

Adresy budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi pozyskane zostały w trakcie wizyt terenowych. W przypadku, gdy niemożliwe było ustalenie adresu, podano nazwę właściciela obiektu.

W trakcie prac terenowych inspektorzy zgromadzili następujące dane dla każdego z obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi.

1. typ płyt azbestowo-cementowych,
2. stopień nachylenia dachu spośród 2 następujących: płaski i skośny.
3. stan płyt azbestowo-cementowych (stopień pilności usunięcia azbestu oceniony wizualnie).

Mogą występować pojedyncze przypadki, w których niemożliwe było na podstawie

wizyty terenowej stwierdzenie typu pokrycia dachu płaskiego.

Stan płyt azbestowo-cementowych został określony wizualnie w trakcie prac terenowych w oparciu o wymagania zawarte w *Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest* zawartej w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (załącznik nr 4), w grupach obejmujących:

1. sposób zastosowania azbestu - pokrycia dachowe i elewacyjne zaklasyfikowano jako pozostałe wyroby zawierające azbest (10 punktów),
2. rodzaj azbestu - przyjęto, iż w materiałach stosowanych w budownictwie występuje azbest chryzotylowy (5 punktów),
3. strukturę powierzchni wyrobu z azbestem - przyjęto, iż widoczne pęknięcia otrzymują 30 punktów, płyty niepopękane i niepomalowane - 10 punktów, płyty pomalowane i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna - 0 punktów,
4. stan zewnętrzny wyrobu z azbestem – dla dużych uszkodzeń przyjęto 30 punktów, dla małych uszkodzeń - 10 punktów, a dla braku uszkodzeń – 0 punktów,
5. możliwość uszkodzenia wyrobu z azbestem - przyjęto, iż jeżeli płyty są przedmiotem prac przyznano 15 punktów, jeżeli wyrób jest narażony na uszkodzenia - 10 punktów, a przy braku wpływów zewnętrznych - 0 punktów,
6. sposób wykorzystania pomieszczenia - przyjęto, iż obiekty użyteczności publicznej, tj. szkoła, przedszkole, urząd, szpital są regularnie wykorzystywane (30-35 punktów),
7. usytuowanie wyrobu nie było brane pod uwagę, ze względu na objęcie inwentaryzacją zewnętrznych części obiektów.

Powyższa ocena ma charakter uznaniowy i subiektywny. Nie zdejmuje ona z właścicieli nieruchomości obowiązku dokonania oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Obowiązki właściciela nieruchomości zostały opisane w punkcie 2 *Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*.

Etap 3: prace kameralne

W kolejnym etapie w trakcie prac kameralnych na podstawie cyfrowej wersji ewidencji gruntów i budynków oraz badań terenowych zaznaczone zostały budynki pokryte płytami azbestowo-cementowymi. Dodatkowo dołączona została informacja o typie płyt azbestowo-cementowych, stopniu nachylenia dachu i stanie płyt azbestowo-cementowych.

Powierzchnia dachu pokrytego płytami azbestowo-cementowymi została obliczona w oprogramowaniu geoinformatycznym na podstawie obrysu podstawy budynku z ewidencji gruntów i budynków z uwzględnieniem informacji o stopniu nachylenia dachu. Szacunkowy błąd statystyczny przeliczenia powierzchni dachów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi z wykorzystaniem opisanych metod i narzędzi może wynosić $\pm 5\%$.

Etap 4: opracowanie bazy danych

W wyniku przeprowadzonych prac terenowych i kameralnych oraz z uwzględnieniem materiałów pozyskanych z Urzędu Gminy powstała baza danych zawierająca następujące dane:

1. graficzne – ewidencja gruntów,
2. opisowe:
 - a) numery działek ewidencyjnych,
 - b) nazwy ulic,
 - c) adresy budynków,
 - d) typ płyt azbestowo-cementowych w odniesieniu do pojedynczego budynku,
 - e) stopień nachylenia dachu w odniesieniu do pojedynczego budynku,
 - f) stan płyt azbestowo-cementowych (stopień pilności usunięcia azbestu) w odniesieniu do pojedynczego budynku,
 - g) typ własności w odniesieniu do pojedynczego budynku,
 - h) budynki użyteczności publicznej.

Baza danych w formie elektronicznej jest integralną częścią *Planu*.

3.2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Baranów

3.2.1. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów

Na podstawie danych zgromadzonych podczas inwentaryzacji, oszacowano, iż powierzchnia dachów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi wynosi 364.919 m², z czego 91% stanowią płyty faliste, a 9% płyty płaskie.

Tabela nr 3

Powierzchnia płyt azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachów

Lp	typ	ilość [m ²]
1	plyty azbestowo-cementowe faliste	331 931
2	plyty azbestowo-cementowe płaskie	32 988
	Razem	364 919

Wykorzystując dane zawarte w tabeli nr 3 wykonano przeliczenie powierzchni pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych z [m²] na [Mg] przy założeniu, że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,013 Mg.

Otrzymane wyniki zostały przedstawione w tabeli nr 4.

Tabela nr 4

Zestawienie zbiorcze ilości wyrobów azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów

lp	miejsce występowania	ilość [Mg]
1	pokrycia dachów płytami azbestowo-cementowymi falistymi	4 315
2	pokrycia dachów płytami azbestowo-cementowymi płaskimi	429
	Razem	4 744

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, iż na terenie gminy Baranów znajduje się 4.744 Mg płyt azbestowo-cementowych, co w przeliczeniu na 1 km² powierzchni gminy daje 63,0 Mg/km².

Szczegółowe zestawienie otrzymanych wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest z wykorzystaniem opisanej metodologii zostały przedstawione w tabeli nr 18, będącej załącznikiem nr 9 do niniejszego dokumentu.

3.2.2. Struktura rozmieszczenia płyt azbestowo-cementowych

Strukturę rozmieszczenia pokryć dachowych budynków wykonanych z płyt azbestowo-cementowych w podziale na poszczególne miejscowości przedstawiono w tabeli nr 5.

Tabela nr 5
Wyniki inwentaryzacji w podziale na miejscowości

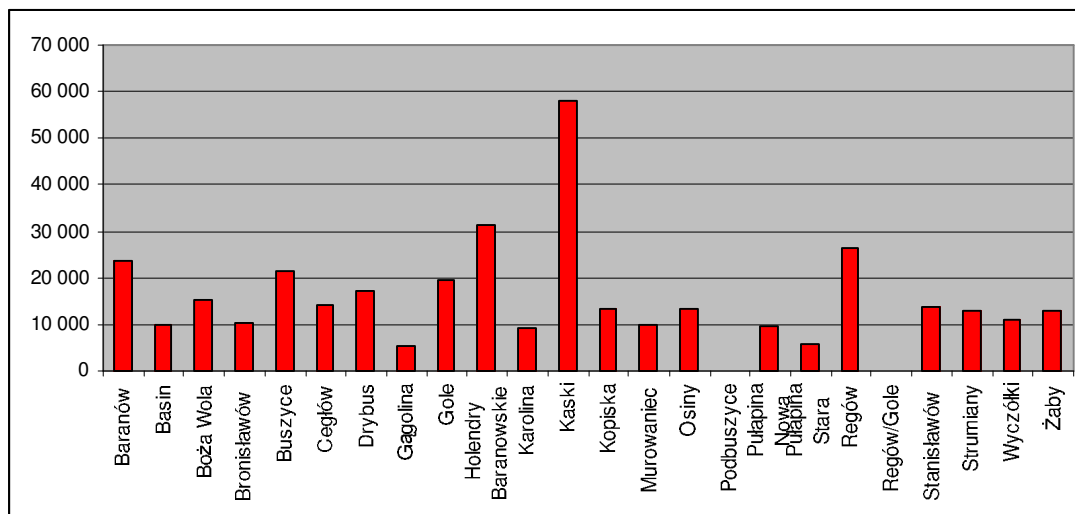
Lp.	miejscowość	Ilość [m ²]	ilość [Mg]	udział %
1	Baranów	23 762	309	7%
2	Basin	9 760	127	3%
3	Boża Wola	15 454	201	4%
4	Bronisławów	10 373	135	3%
5	Buszyce	21 305	277	6%
6	Cegłów	14 211	185	4%
7	Drybus	17 079	222	5%
8	Gongolina	5 530	72	2%
9	Gole	19 674	256	5%
10	Holendry Baranowskie	31 240	406	9%
11	Karolina	9 138	119	3%
12	Kaski	58 018	754	16%
13	Kopiska	13 404	174	4%
14	Murowaniec	9 962	130	3%
15	Osiny	13 345	173	4%
16	Podbuszyce	149	2	0%
17	Pułapina Nowa	9 488	123	3%
18	Pułapina Stara	5 663	74	2%
19	Regów	26 453	344	7%
20	Regów/Gole	15	0	0%
21	Stanisławów	13 626	177	4%
22	Strumiany	13 166	171	4%
23	Wyczółki	11 050	144	3%
24	Żaby	13 054	170	4%
	razem	364 919	4 744	100%

Najwięcej pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych (ponad 25.000 m²) znajduje się w Kaskach, Holendrach Baranowskich i Regowie. Stanowią one prawie 32% łącznej ilości płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy.

Na wykresie nr 1 przedstawiono graficznie wyniki inwentaryzacji płyt azbestowo-cementowych [w m²] w podziale na poszczególne miejscowości.

Wykres nr 1

Płyty azbestowo-cementowe w poszczególnych miejscowościach gminy Baranów
[w m²]

3.2.3. Stan płyt azbestowo-cementowych

W trakcie wizyt terenowych zgromadzone zostały informacje o stanie płyt azbestowo-cementowych (ocenionym wizualnie zgodnie z wymaganiami dla stopnia pilności w *Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*). Otrzymane wyniki zestawiono w tabeli nr 6.

Tabela nr 6

Wyniki inwentaryzacji w podziale na stan płyt azbestowo-cementowych

lp	stopień pilności	opis	ilość [m ²]
1	I	wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie	3 395
2	II	ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku	346 550
3	III	ponowna ocena w terminie do 5 lat	14 974

Wizualna ocena jakości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Baranów zgodnie ze stopniem pilności wykazała, że:

- 1% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga wymiany lub naprawy bezzwłocznie, tj. zostało zaliczonych do I stopnia pilności,
- 95% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga ponownej oceny w czasie do 1 roku,

czyli zostało zaliczonych do II stopnia pilności,

- c) 4% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat, tj. zostało zaliczonych do III stopnia pilności.

3.2.4. Wyniki inwentaryzacji w podziale na typ własności

Na podstawie informacji z Urzędu Gminy o rodzaju własności poszczególnych obiektów, przygotowano analizę wyników inwentaryzacji w podziale na typ własności.

Tabela nr 7

Wyniki inwentaryzacji w podziale na typ własności

lp	typ własności	ilość [m ²]
1	Skarb Państwa	366
2	Urząd Gminy	996
3	Własność prywatna	363 557
	Razem	364 919

Większość (99,6%) budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi jest własnością osób prywatnych. 0,1% spośród zinwentaryzowanych pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych stanowią budynki, będące własnością Gminy Baranów, a 0,4% - Skarbu Państwa.

3.2.5. Obiekty użyteczności publicznej

Na terenie gminy funkcjonuje 1 obiekt użyteczności publicznej, który jest pokryty płytami azbestowo-cementowymi. Zestawienie obiektów, pokrytych płytami azbestowo-cementowymi, zostało przedstawione w tabeli nr 8.

Tabela nr 8

Obiekty użyteczności publicznej z pokryciem z płyt azbestowo-cementowym

lp	obiekt	adres	własność	ilość [m ²]
1	Publiczna Szkoła Podstawowa	Gole 51, 96-314 Baranów	Gmina Baranów	552
	razem			552

Powierzchnia pokryć dachowych obiektów użyteczności publicznej wykonanych z płyt azbestowo-cementowych wynosi 552 m², co stanowi 0,2% łącznej powierzchni zinwentaryzowanych azbestowych pokryć dachowych.

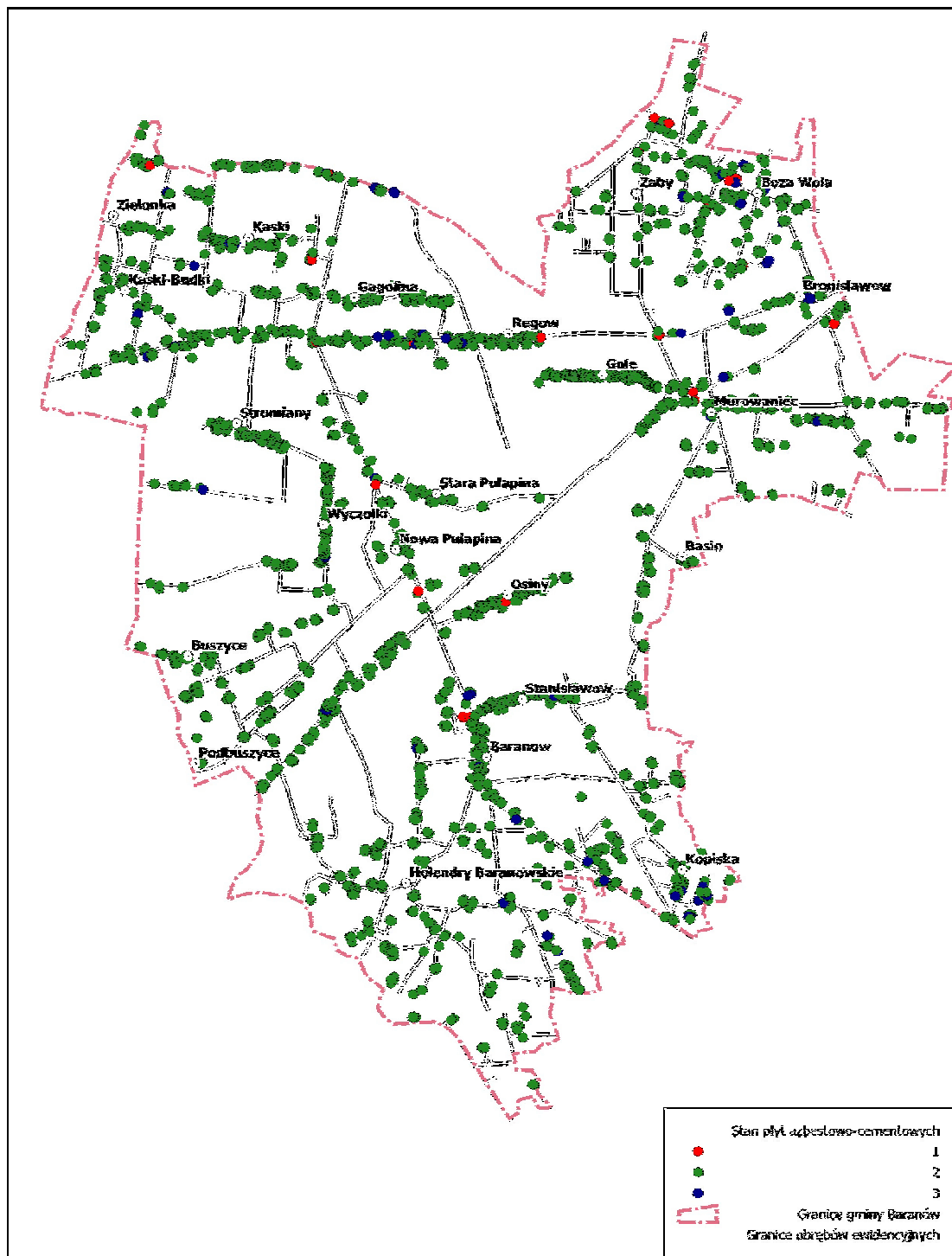
3.3. Mapa rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest

Na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej w trakcie wizyt terenowych z wykorzystaniem materiałów pomocniczych z ewidencji gruntów i budynków opracowano bazę danych. Umożliwiła ona przygotowanie mapy rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest wraz z oceną wizualną stanu płyt azbestowo-cementowych.

Mapa nr 1 jest mapą poglądową rozmieszczenia obiektów z pokryciami wykonanymi z płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów. Na mapie nr 2 przedstawiono szczegółowa rozmieszczenie budynków z pokryciami wykonanymi z płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów w podziale na 10 sekcji.

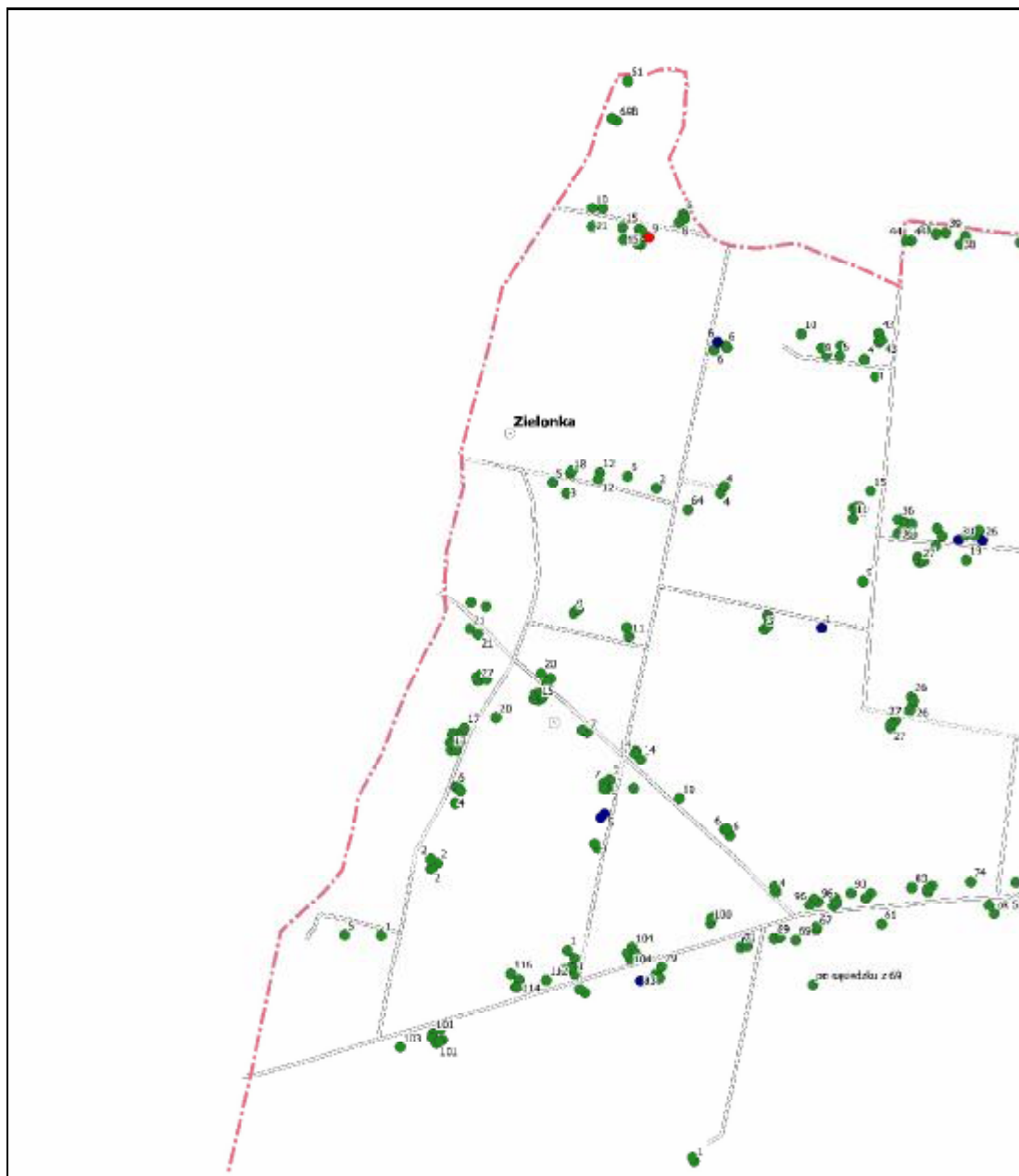
Mapa nr 1

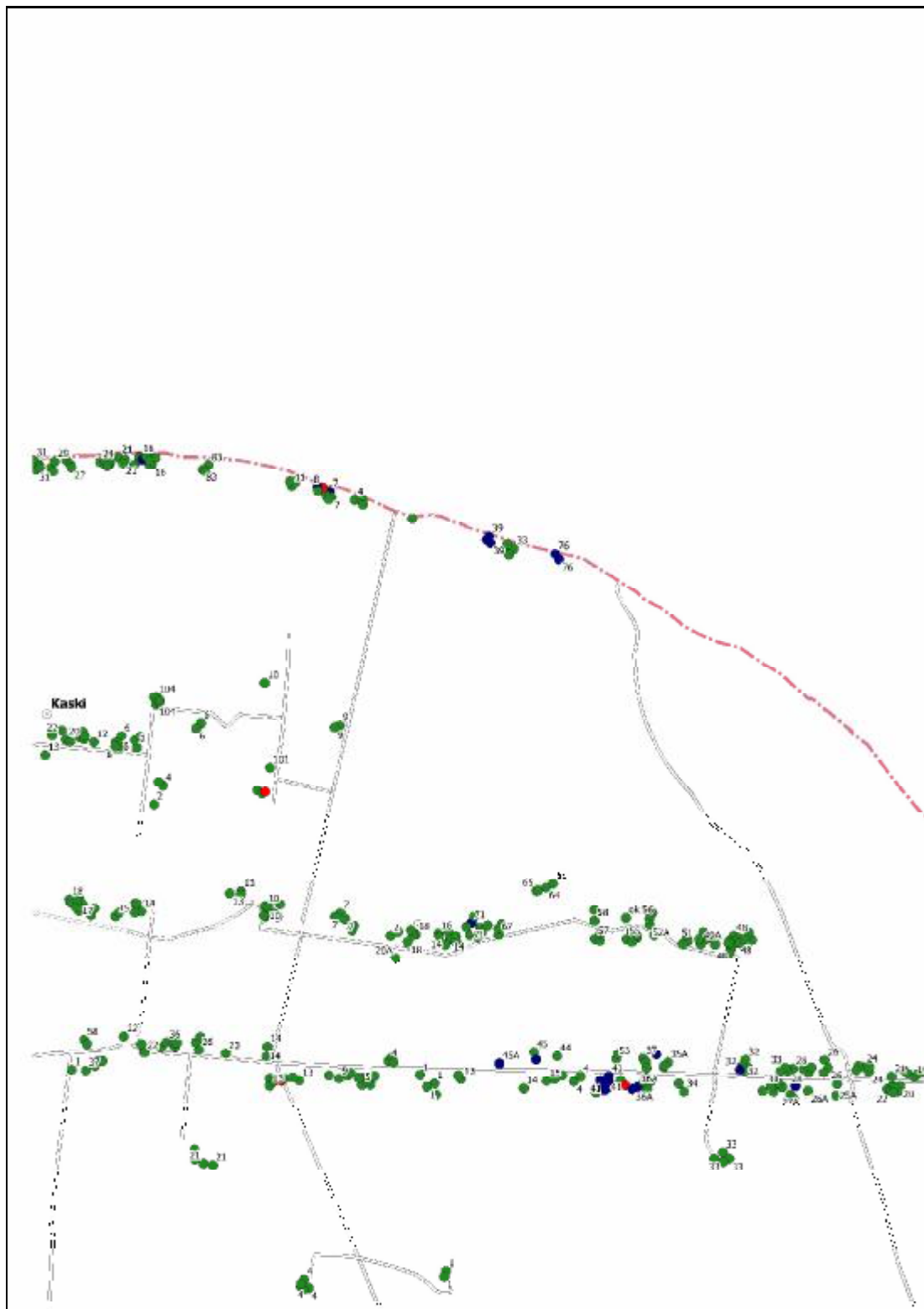
Poglądowa mapa rozmieszczenia obiektów z pokryciami wykonanymi z płyt azbestowo-cementowych

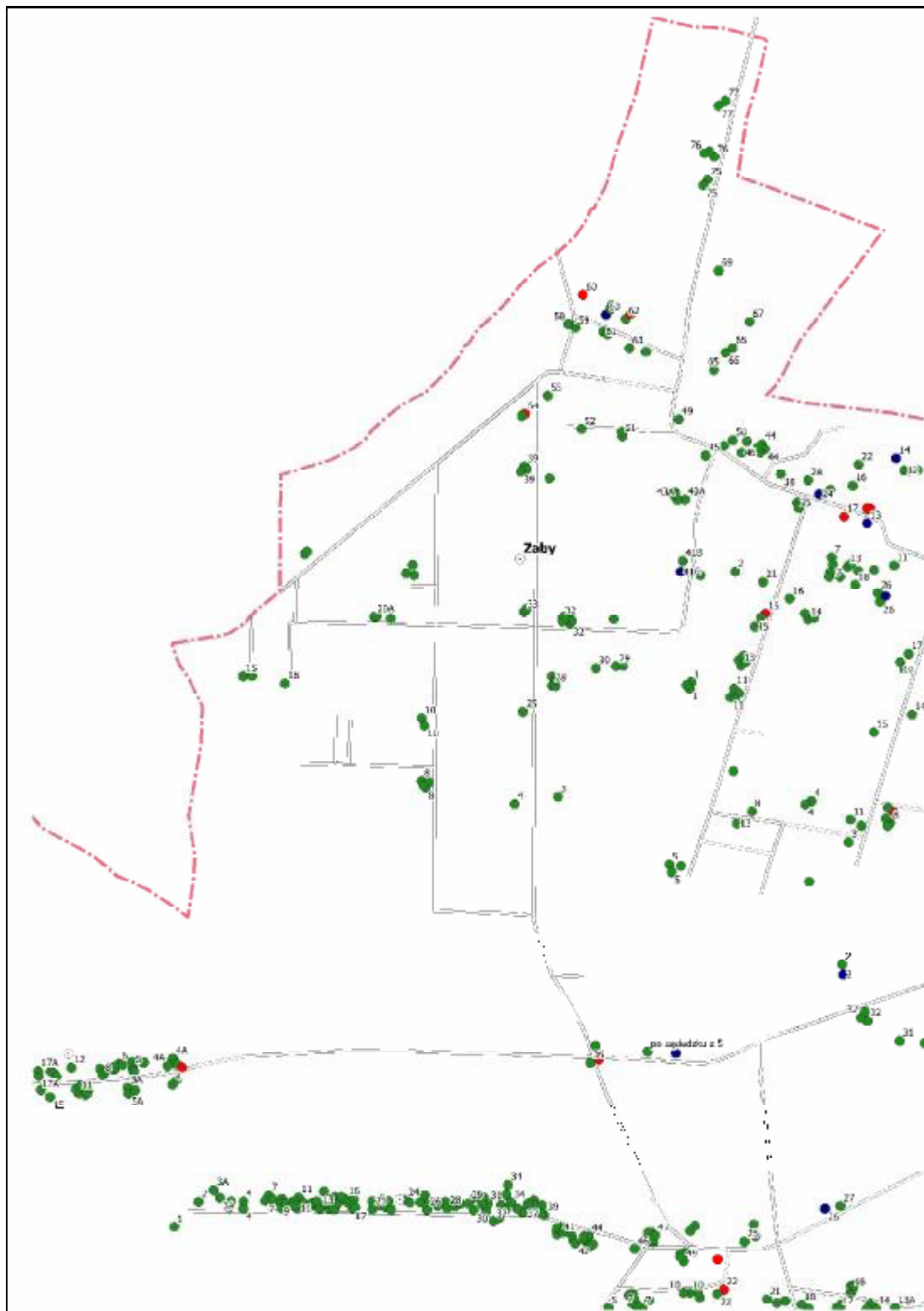

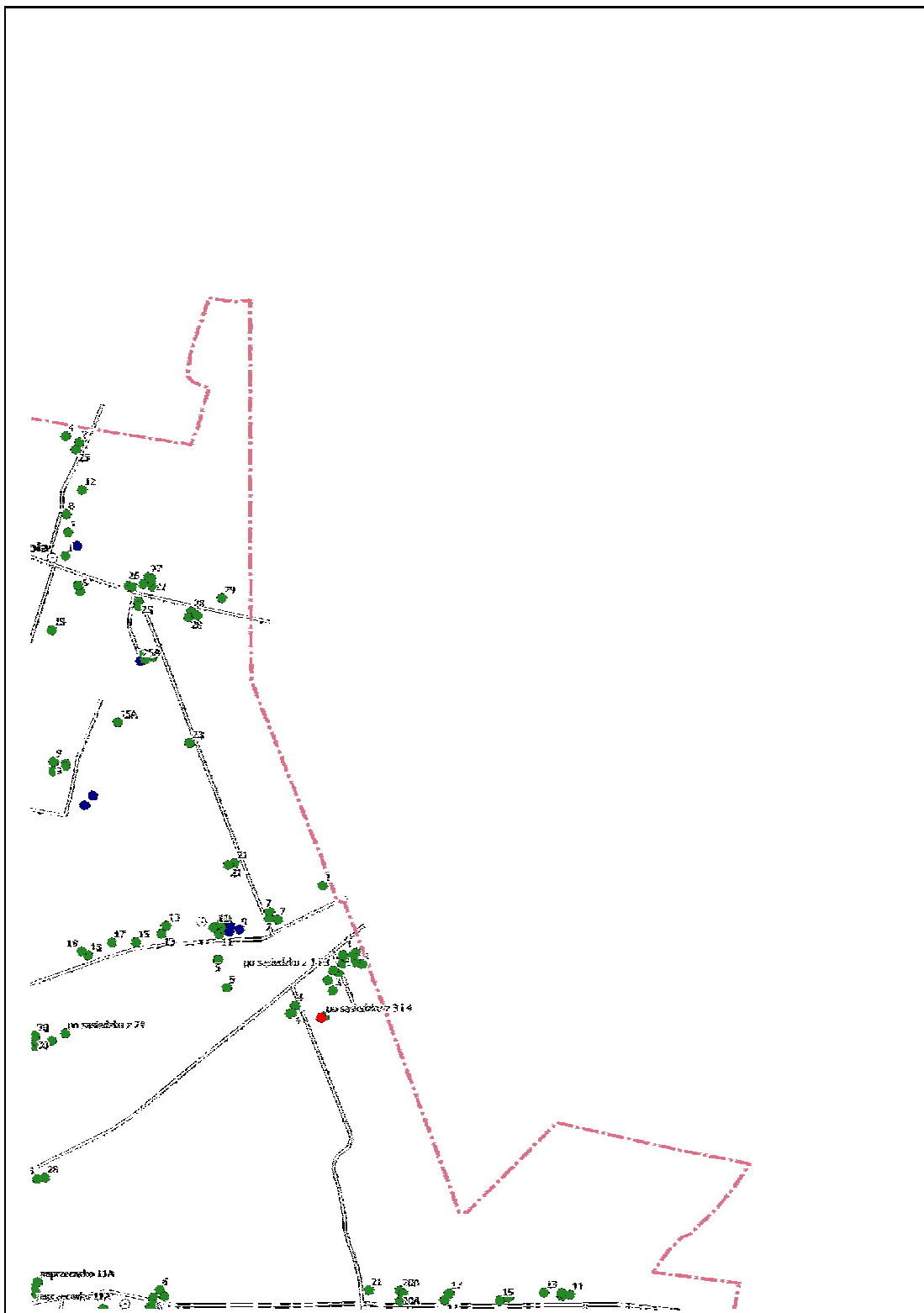
Mapa nr 2

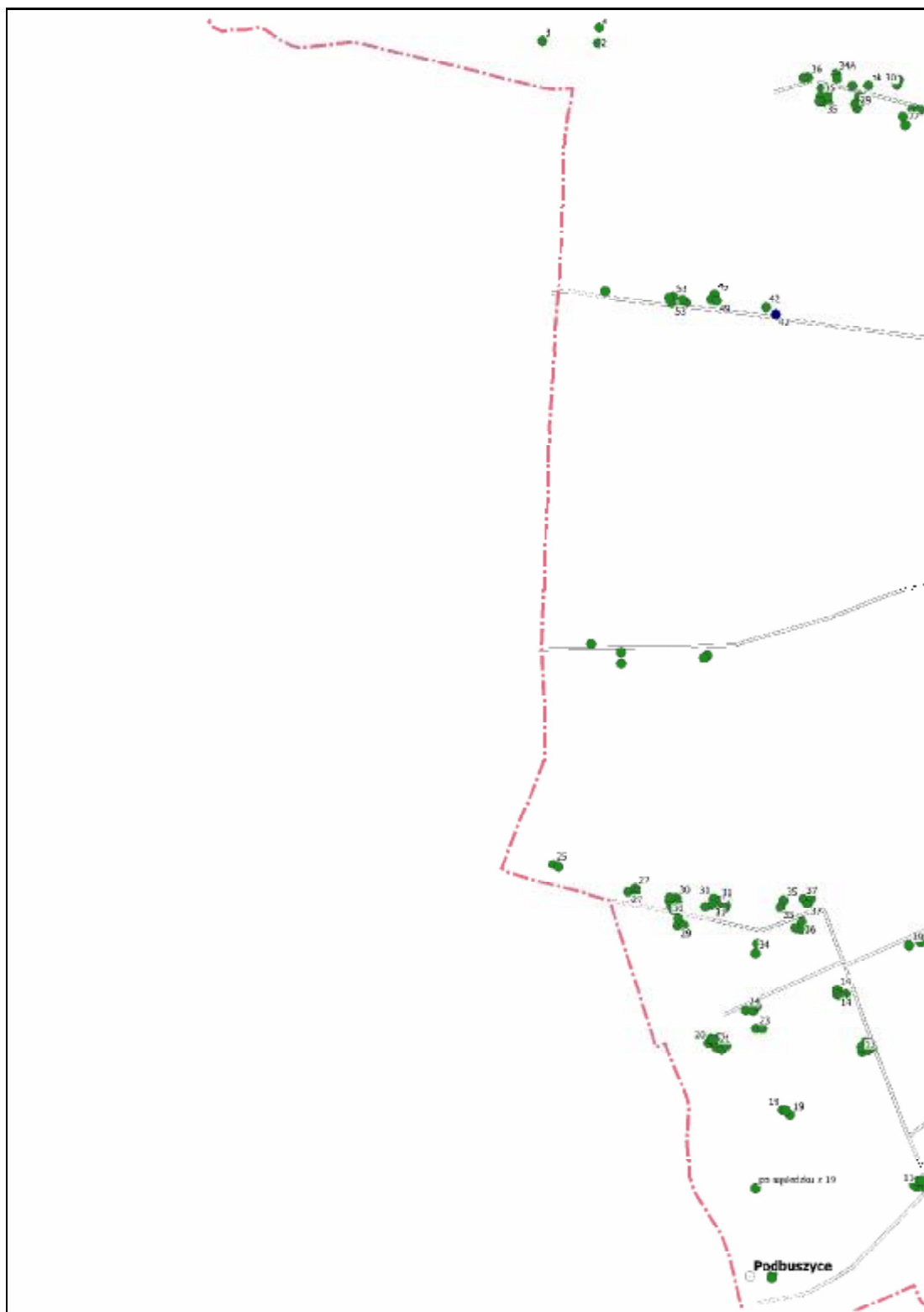
Szczegółowa mapa rozmieszczenia budynków z pokryciami wykonanymi z płyt azbestowo-cementowych w podziale na 10 sekcji

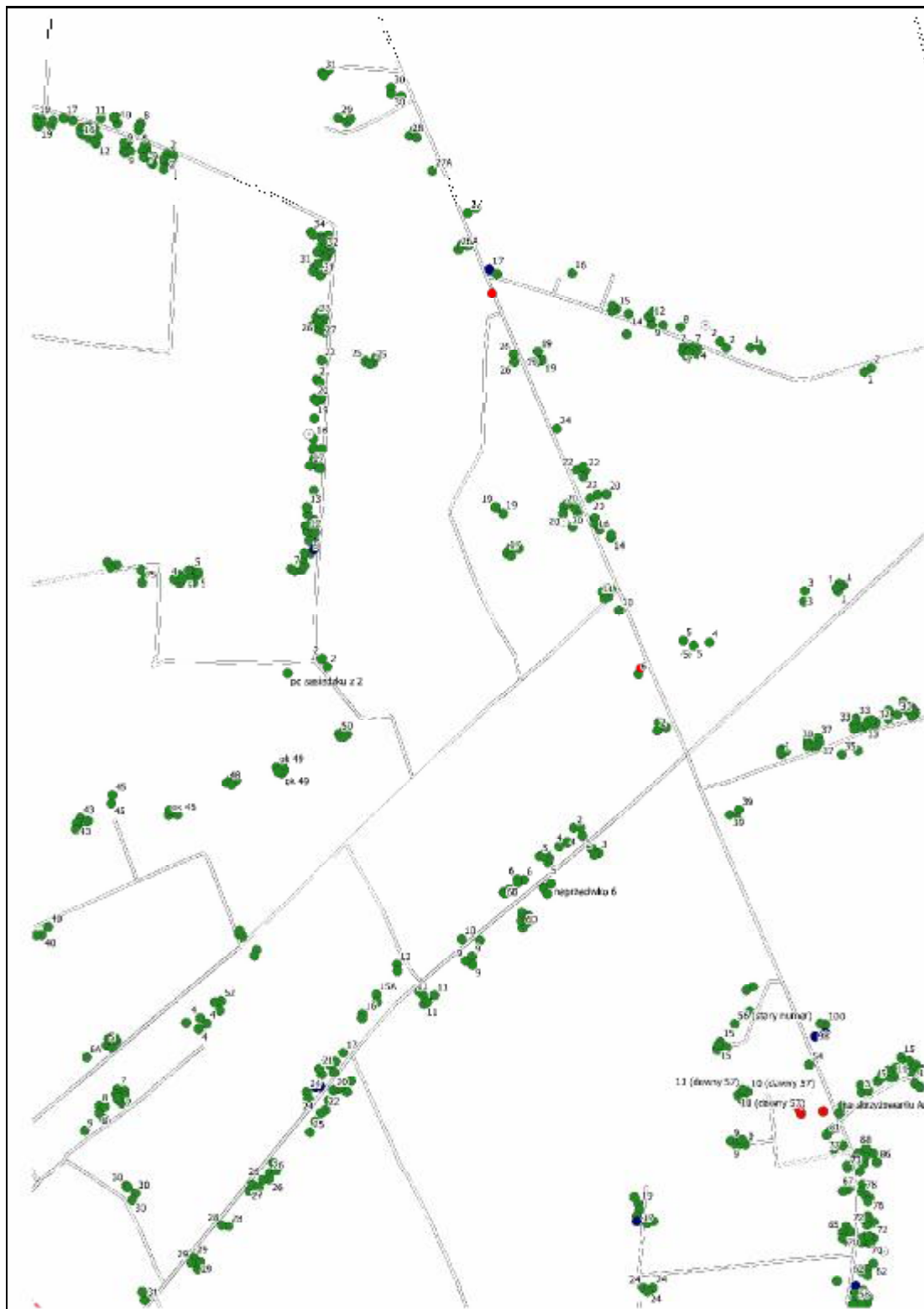

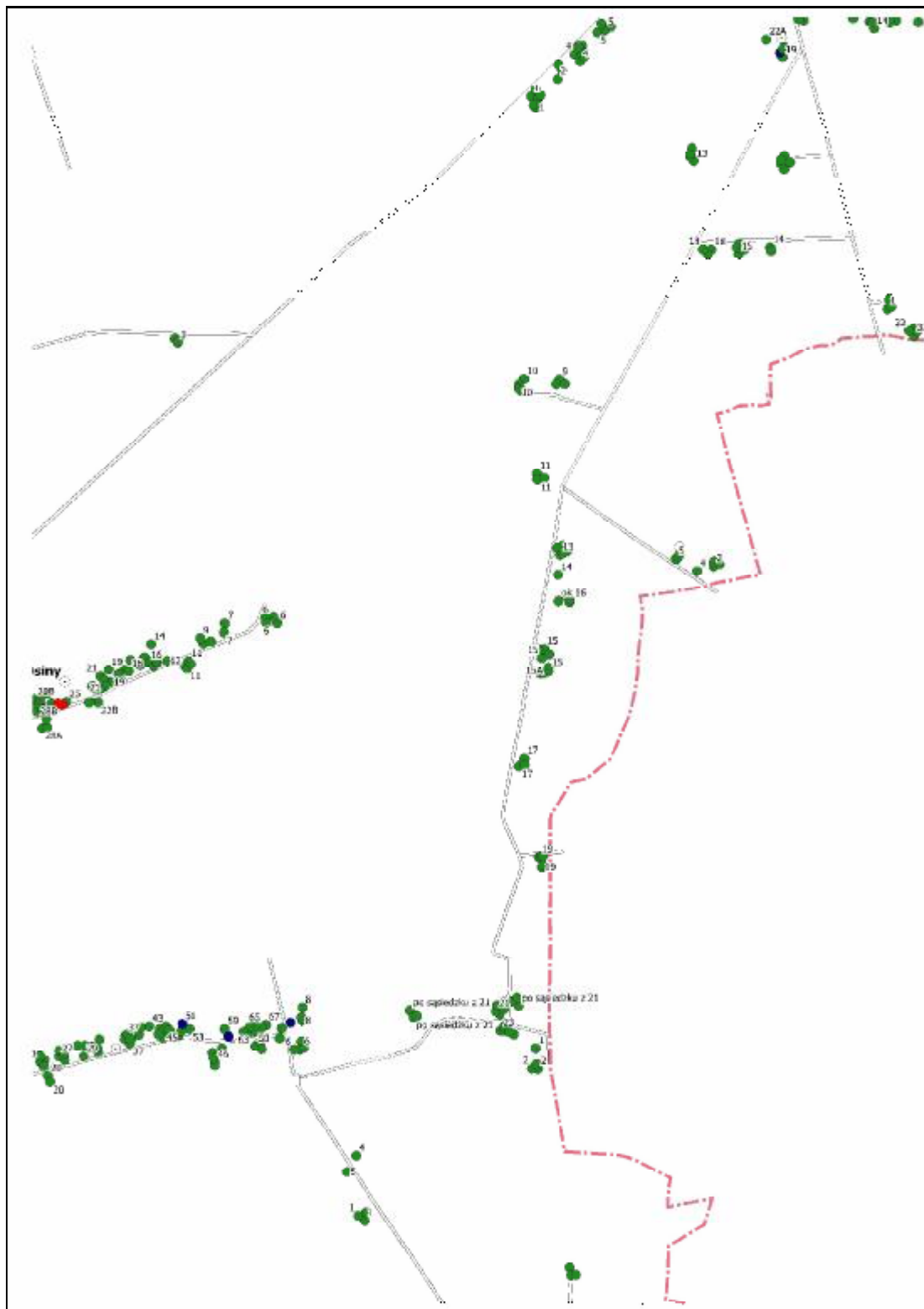

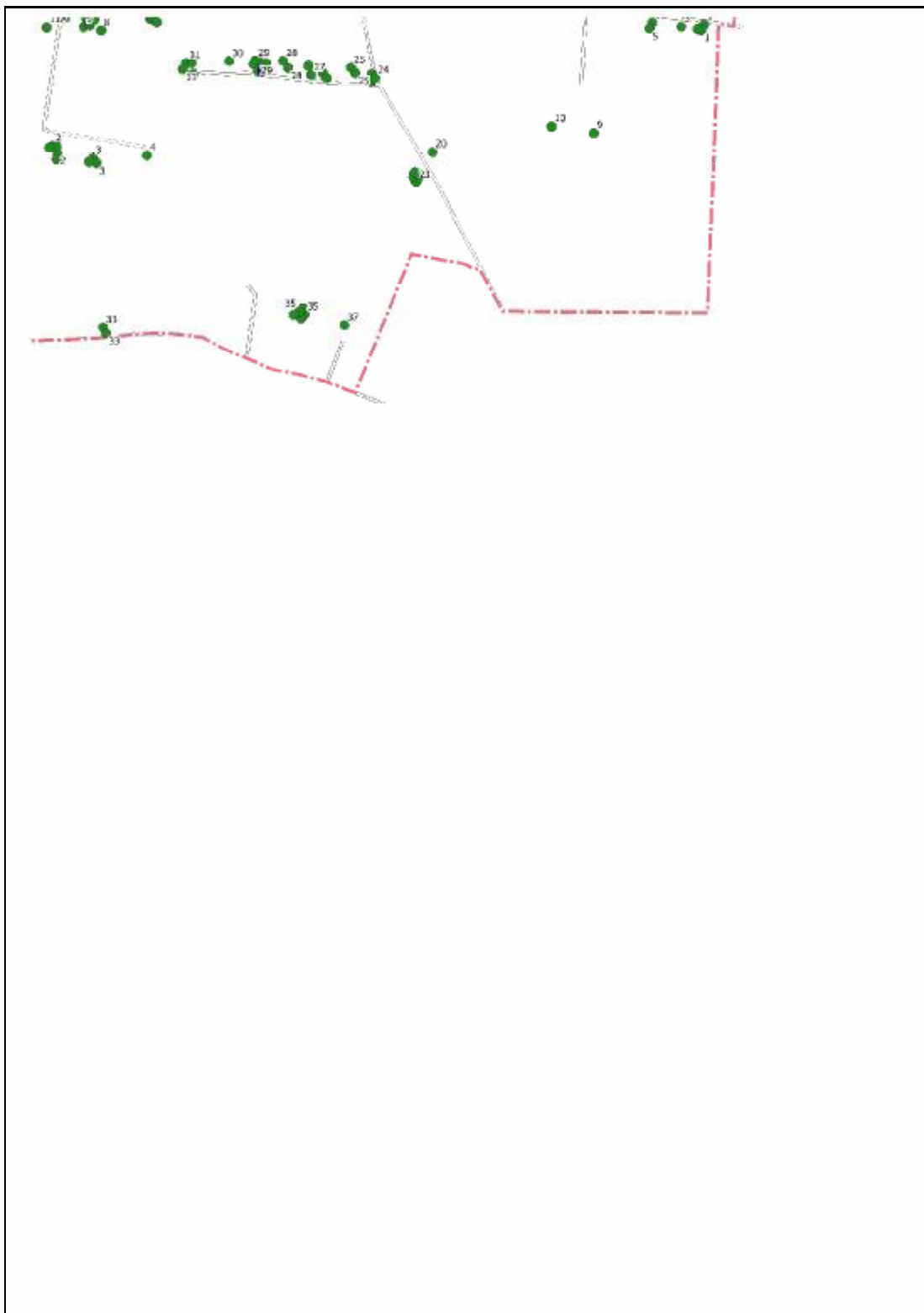

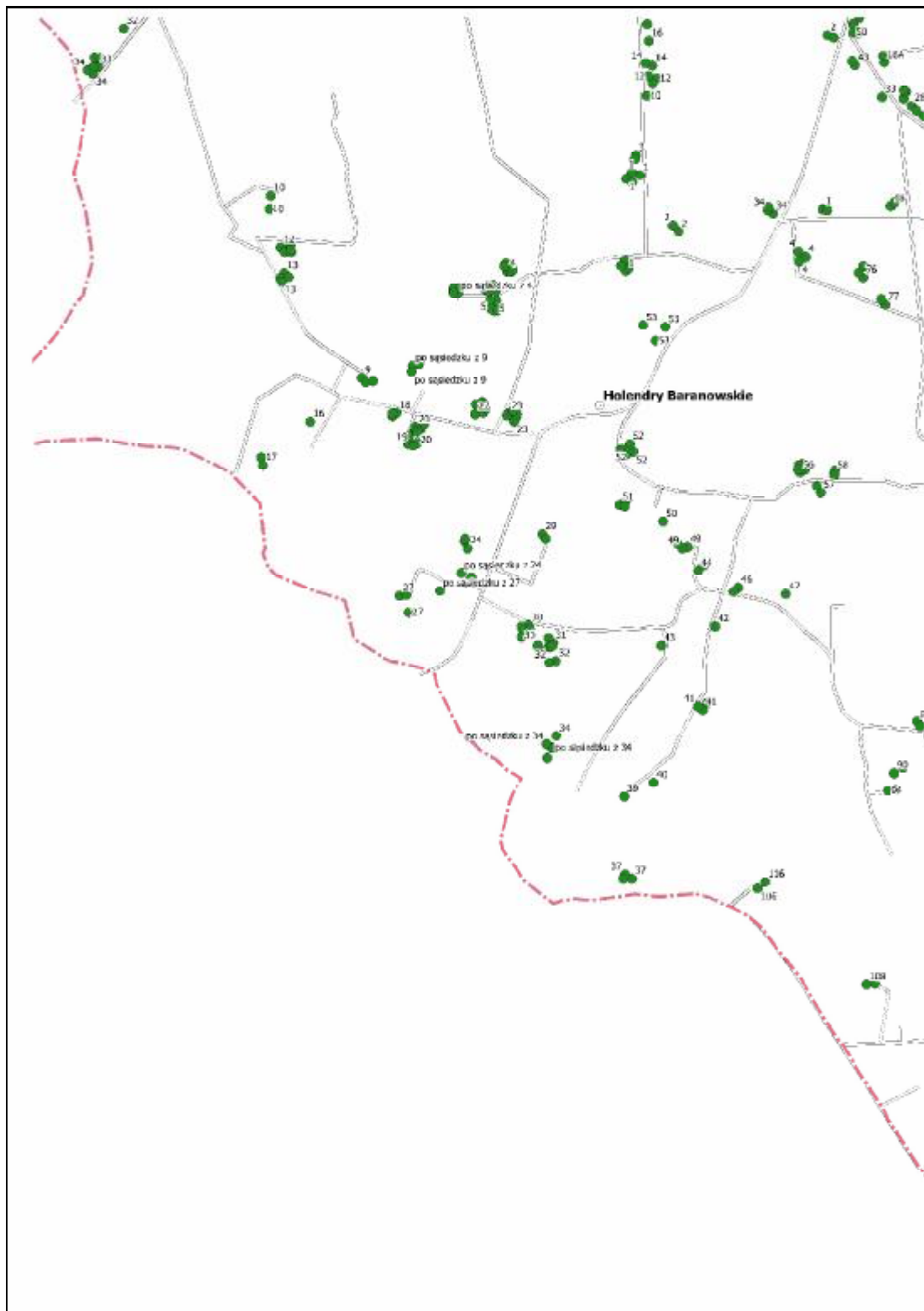

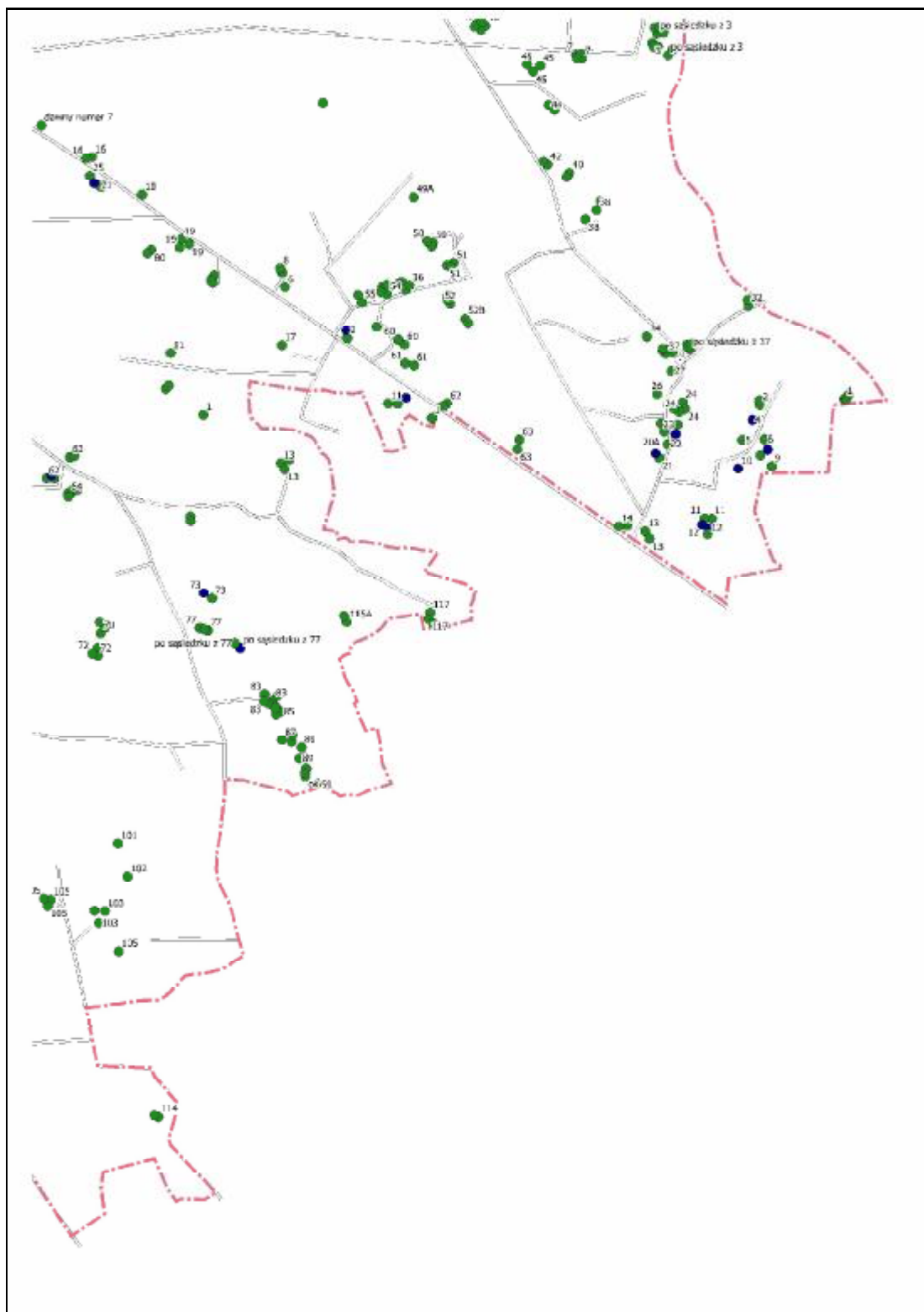

4. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

4.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Powodzenie realizacji podejmowanych przez władze gminy Baranów działań na rzecz ochrony środowiska i przyrody, w dużej mierze zależy od świadomości, aktywności i zmiany nawyków lokalnej społeczności. Agencja Ochrony Środowiska USA (Environmental Protection Agency - EPA) opublikowała szereg dokumentów, w których zawarte są zasady informowania o ryzyku. Powszechnie przyjęto siedem następujących podstawowych zasad:

1. Akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera.
2. Starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, następnie oceniaj wyniki komunikowania się.
3. Uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni.
4. Bądź uczciwy, szczery i otwarty.
5. Koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi w procesie przekazywania informacji.
6. Nawiązuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje zgodnie z regułami środków masowego przekazu.
7. Mów jasno i życzliwie⁶.

4.2. Działania informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców miasta

Planowane działania informacyjne o postępowaniu z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest mają na celu przekazanie rzetelnej i wiarygodnej informacji. Mogą zostać podjęte z wykorzystaniem istniejących już kanałów dystrybucji:

1. Tablice informacyjne w Urzędzie Gminy poprzez zamieszczenie informacji o:
 - a) obowiązkach dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
 - b) obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji i złożenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (załącznik nr 2),
 - c) obowiązku sporządzenia *oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest* (załącznik nr 4),
 - d) zagrożeniach i skutkach dla zdrowia ludzi i środowiska przyrodniczego w przypadku niewłaściwego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - e) firmach, posiadających uprawnienia i zezwolenia do prowadzenia prac obejmujących usuwanie, zbieranie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest (dane adresowe i telefon kontaktowy),

⁶ „Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa.”, pod red. Neonili Szeszeni-Dąbrowskiej, Łódź, 2004,

- f) możliwościach finansowego wsparcia i właściwego postępowania w przypadku prac remontowych obejmujących wymianę wyrobów zawierających azbest.
2. Ulotki informacyjne wręczane przez urzędników, np. pobierających podatki gruntowe.
 3. Audycje w radiu „Bogoria” i artykuły w prasie „Wiadomości z Kask i Okolic”, „Obiektyw”, „Wspólny Powiat”.
 4. Akcje edukacyjne, mające na celu nauczenie młodzieży rozpoznawania wyrobów zawierających azbest, poinformowanie o szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka i środowiska naturalnego i konieczności unieszkodliwienia azbestu do końca 2032 r. Akcje te powinny być prowadzone w szkołach w ramach zajęć lekcyjnych.
 5. Konkursy organizowane przez dyrektorów szkół, np. zaprojektowanie ulotki informacyjnej czy też plakatu. Praca nagrodzona zostanie powielona w odpowiedniej ilości egzemplarzy i udostępniona na tablicy w Urzędzie Gminy.
 6. Prowadzoną corocznie akcją „Sprzątanie Świata”, w trakcie której szczególna uwaga zwrócona będzie na identyfikację „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych.

Wszystkie akcje informacyjne i edukacyjne powinny być prowadzone równolegle na stronie internetowej gminy Baranów.

4.3. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest podzielono na cztery grupy⁷:

1. Grupa I Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.
 - a) Procedura 1 – obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
 - b) Procedura 2 – obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.Procedury z grupy I zostały zamieszczone w załączniku nr 8.
2. Grupa II Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

⁷ „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Warszawa, 2001

- a) Procedura 3 – postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
- b) Procedura 4 – prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.
3. Grupa III Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - a) Procedura 5 – przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
4. Grupa IV Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - a) Procedura 6 – składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

4.4. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest mogą być bezpiecznie eliminowane przez przedsiębiorstwa, posiadające zatwierdzone przez starostę programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Następujący wykonawcy prac, polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest posiadają zatwierdzone przez starostę grodzkiego programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi na terenie gminy Baranów:

Tabela nr 9

Wykaz podmiotów gospodarczych w zakresie transportu, zbierania i usuwania odpadów azbestowych

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu	lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1	PPHU „Abba-Ekomed” Sp. z o.o.	ul. Poznańska 152 87-100 Toruń	21	„BUDOKRUSZ” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej	ul. Osowiecka 47, Odrano Wola, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
2	Centr Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO”	ul. Zamoyskiego 51 22-400 Zamość	22	Spe-Bau Sp. z o.o.	ul. Mielecka 21/1 53-401 Wrocław
3	Firma Remontowo- Budowlana „UTIL” Stanisław Zacłona	ul. Dolna 8, Ryczówek, 32-310 Klucze	23	PHU „EKO-FLORA” Sp. z o.o.	Wielkie Rychnowo 92 87-410 Kowalewo Pomorskie
4	„Gajawi” P.P.H.U. Gabriel Rogut	ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	24	„Buhck Recycling” Sp. z o.o.	ul. Romana Maya 1 61-371 Poznań
5	Firma Handlowo-Uslugowa „Projekt-Bud”, Edyta Psut	ul. Targowa 18 paw. 26, 03-731 Warszawa	25	P.P.H.U. „EKO-MIX”	ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław
6	Wykopy Sprzedaż Kruszywa Bud., Zofia Bajurska	ul. Chopina 49 05-805 Otrębusy	26	PRB „IZOMALDEX” Adam Bubienko	ul. Wesola 8 09-451 Radzanowo

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu	lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
7	Zakład Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych Remigiusz Chelchowski	ul. Królewska 26A 05-822 Milanówek	27	PPUH Stanmar – Marian Okupski	ul. Majdany 6a, 99-300 Kutno
8	Zakład Robót Inżynieryjno-Budowlanych	ul. Dąbrowskiego 204/208, 93-231 Łódź	28	Zakład Usług Produkcji i Handlu, inż. Jan Górlński	ul. Moniuszki 85, 06-200 Maków Mazowiecki
9	Sintac-Polska Sp. z o.o.	ul. Armii Krajowej 86 05-075 Wesoła	29	ALBEKO Sieger Sp. J.	87-510 Kotowy gm. Skrwilno
10	RAMID Miroslaw Dec	ul. Kowalskiego 1/54 03-288 Warszawa	30	R&M Plettac Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 19 63-500 Ostrzeszów
11	P.U.P. „WAKRO” Jacek Kopisto	ul. Słowackiego 16 82-500 Kwidzyn	31	PPHU „PLASTIMET- PANORAMA” Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 9 05-804 Leszno
12	P.H.U. „JUKO” Szczykocki Jerzy	ul. 1 Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	32	Przedst. Budownictwa Łądowego MJ Sp. z o.o.	ul. Graniczna 6, Reguły 05-816 Michałowice
13	„TRANSPORT- METALURGIA” Sp. z o.o.	ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	33	Zakład Remont.- Budowlany „Ambroży” Sp. J.	ul. Meissnera 1/3 lok.222 03-982 Warszawa
14	Firma Handlowo-Usługowa „WIKI” Agnieszka Majda	ul. Sobieszowska 10A 58-570 Jelenia Góra	34	Hydrogeotechnika Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 262 A 25-116 Kielce
15	R&MPlettac Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 19 63-500 Ostrzeszów	35	„SPEC-MIN” Sp. z o.o.	ul. Wrzesińska 32 70-835 Szczecin
16	Przedsiębiorstwo Usługowo- Handlowo-Produkcyjne „JANUSZ”	ul. Kasprowicza 18 96-100 Skierniewice	36	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „Termoexport”	ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa
17	Urządzenie i Utrzymywanie Zieleńców, Chirurgia Drzew – Petroniusz Frejlich	ul. Ludna 7b 05-822 Milanówek	37	TOMMARKO Marek Tomaszewski	ul. Królewska 60 05-822 Milanówek
18	„PIREM” Sp. z o.o.	ul. Wantule 8 02-828 Warszawa	38	P.P.H.U. „SAS-TRANS- POL” Teresa Sasin	ul. Literacka 12a 05-822 Milanówek
19	„KAN-POI” P.P.H.U. Iwona Łosiewicz	ul. Storczykowa 30 20-143 Lublin	39	„ELBET” Andrzej Szymański	Marynin 11, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
20	PPHU KASTA Katarzyna Zaradkiewicz	ul. Pilnikowa 2 m1 05-800 Pruszków	40	PPHU FEMAR – Marek Federkiewicz	ul. Pilnikowa 4A 05-800 Pruszków

4.5. Unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Najczęściej stosowaną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie. W województwie mazowieckim funkcjonuje jedno składowisko, przyjmujące odpady zawierające azbest. Zarządzającym składowiskiem w Rachocinie jest Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Sierpcu z siedzibą przy ul. Traugutta 33, 09-200 Sierpc.

Termin rozpoczęcia eksploatacji składowiska określono na 1 grudnia 2008 r. Zakładana pojemność składowiska na odpady azbestowe wynosi 45 tys. m³. Składowisko przyjmuje dwa rodzaje odpadów azbestowych:

- materiały izolacyjne zawierające azbest (17 06 01*),
- materiały konstrukcyjne zawierające azbest (17 06 05*).

Ze względu na odległość do składowiska najbardziej dogodnym miejscem unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest i powstałych w wyniku realizacji *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów* jest składowisko w Rachocinie. Wykaz składowisk przyjmujących odpady niebezpieczne w Polsce został zamieszczony w załączniku nr 10.

Pojemność składowisk w województwie mazowieckim niezbędna do unieszkodliwiania odpadów azbestowych z terenu województwa została oszacowana w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego*, stanowiącym Załącznik nr 23 do *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015*. Zgodnie z jego zapisami do 2012 roku powinny powstać trzy składowiska o łącznej powierzchni 10 ha, w latach 2013–2022 przewiduje się wybudowanie dwóch składowisk o łącznej powierzchni 11 ha, a do 2032 r. powinny powstać składowiska o łącznej powierzchni ok. 7,0 ha.

5. Harmonogram realizacji *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy Baranów*

Na mocy polskiego prawa wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest zostało dopuszczone w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż **do dnia 31 grudnia 2032 r.**

Zgodnie z założeniami *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* oraz *Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego* proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony do 2032 roku.

Harmonogram realizacji *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów* podzielono na 3 etapy, tj.:

1. lata 2008–2012,
2. lata 2013–2022,
3. lata 2023–2032.

Podział ten jest zbieżny z harmonogramem *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* i *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego*. Zdecydowano o

przyjęciu analogicznych etapów realizacji zadania w kontekście możliwości monitorowania jego realizacji w porównaniu z programami nadrzędnymi.

Tabela nr 10
Harmonogram realizacji *Planu* w podziale na 3 etapy

Lp.	Zadania	etap I	etap II	etap III
		2008-2012	2013-2022	2023-2032
1	Przeprowadzenie inwentaryzacji			
2	Opracowanie <i>Planu usuwania wyrobów zawierających azbest</i>			
3	Opracowanie bazy danych wyrobów zawierających azbest			
4	Cykliczna aktualizacja bazy danych *			
5	Akcje informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców			
6	Zapewnienie środków finansowych na realizację <i>Planu</i>			
7	Bezpieczne usunięcie zinwentaryzowanych płyt azb.-cem.	10%	45%	45%
8	Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych			
9	Aktualizacja <i>Planu</i>			

* W przypadku braku informacji od właścicieli obiektów pokrytych azbestem, konieczna wydaje się aktualizacja inwentaryzacji w terenie ze względu na fakt, iż ponad 95% budynków pokrytych azbestem wymaga ponownej oceny w ciągu 1 roku.

Inwentaryzacja (zadanie nr 1), Plan usuwania wyrobów zawierających azbest (zadanie nr 2) oraz opracowanie bazy danych wyrobów zawierających azbest (zadanie nr 3) zostały wykonane w roku 2008, co umożliwiło rozpoczęcie monitorowania procesu usuwania wyrobów azbestowych (zadanie nr 8).

Każdemu zadaniu w każdym z etapów wdrażania *Planu* została przypisana jednostka odpowiedzialna za realizację zadania.

Tabela nr 12

Odpowiedzialność za realizację *Planu*

Lp.	Zadania	Jednostka odpowiedzialna
1	Przeprowadzenie inwentaryzacji	Gmina Baranów
2	Opracowanie <i>Planu usuwania wyrobów zawierających azbest</i>	Gmina Baranów
3	Opracowanie bazy danych wyrobów zawierających azbest	Gmina Baranów
4	Cykliczna aktualizacja bazy danych	Gmina Baranów
5	Akcje informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców	Gmina Baranów
6	Zapewnienie środków finansowych na realizację <i>Planu</i>	Gmina Baranów / Właściciele obiektów
7	Bezpieczne usunięcie zinwentaryzowanych płyt azb.-cem.	Gmina Baranów / Właściciele obiektów
8	Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych	Gmina Baranów
9	Aktualizacja <i>Planu</i>	Gmina Baranów

6. Szacunek nakładów finansowych na realizację *Planu*

Do szacunku kosztów usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu gminy Baranów przyjęto, iż ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wynosi 364.919 m² płyt azbestowo-cementowych, co po przeliczeniu daje 4.744 Mg.

Założono, że średni koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na składowisku wynosi 1.400 zł za 1 Mg. Średni koszt został wyliczony na podstawie informacji uzyskanych od przedsiębiorstw z listy firm uprawnionych do usuwania i unieszkodliwiania azbestu na terenie gminy Baranów, zamieszczonej w punkcie 4.4 niniejszego dokumentu.

Jako średni koszt zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego przyjęto 80 zł za 1 m² nowego pokrycia wykonanego z blachodachówki. Dane te zostały pozyskane od producentów i firm dekarskich. W przypadku wykorzystania innych materiałów szacowane koszty mogą ulec zmianie. Koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych będą ponoszone przez właścicieli / użytkowników / zarządzających obiektem. W szacunkach nie uwzględniono inflacji ze względu na brak realnych prognoz wskaźników inflacyjnych. Otrzymane wyniki zostały przedstawione w tabeli nr 11.

Tabela nr 11

Szacunek nakładów finansowych niezbędnych do usunięcia płyt azbestowo-cementowych z Gminy Baranów (w tys. zł)

lp	wyszczególnienie	jednostka	etap			razem
			I	II	III	
1	ilość płyt azbestowo-cementowych do usunięcia	Mg	474	2 135	2 135	4 744
		m ²	36 492	164 214	164 214	364 919
2	koszt demontażu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych	tys.zł/Mg	664	2 989	2 989	6 642
3	koszt zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego	tys.zł/m ²	2 890	13 137	13 137	29 164
razem koszty			3 554	16 126	16 126	35 806

* nie zawiera pokryć dachowych budynków, będących własnością Skarbu Państwa

Łączny koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych wraz z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych z terenu Gminy Baranów wynosi 35,8 mln zł.

Szacowane nakłady finansowe na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością gminy Baranów

Niecałe 0,3% spośród zinwentaryzowanych budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi jest własnością gminy Baranów. W tabeli nr 14 zestawiono koszty demontażu i usunięcia płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością gminy Baranów.

Tabela nr 12

Szacunek nakładów finansowych na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Gminy Baranów (w tys. zł)

lp	wyszczególnienie	jednostka	etap			razem
			I	II	III	
1	ilość płyt azbestowo-cementowych do usunięcia	Mg	13	0	0	13
		m ²	996	0	0	996
2	koszt demontażu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych	tys.zł/Mg	18	0	0	18
3	koszt zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego	tys.zł/m ²	80	0	0	80
razem koszty			98	0	0	98

Łączny koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Gminy Baranów wraz z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych wynosi 98 tys. zł.

Szacowane nakłady finansowe na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Skarbu Państwa

Na terenie gminy zinwentaryzowano budynki, będące własnością Skarbu Państwa. Są to budynki przejęte przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad pod budowę autostrady A2. W tabeli nr 13 zestawiono koszty demontażu i usunięcia płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Skarbu Państwa.

Tabela nr 13

Szacunek nakładów finansowych na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Skarbu Państwa (w tys. zł)

lp	wyszczególnienie	jednostka	etap			razem
			I	II	III	
1	ilość płyt azbestowo-cementowych do usunięcia	Mg	5	0	0	5
		m ²	366	0	0	366
2	koszt demontażu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych	tys.zł/Mg	7	0	0	7
razem koszty			7	0	0	7

Łączny koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Skarbu Państwa wynosi 7 tys. zł.

6.1. Całkowite koszty realizacji Planu

Całkowite koszty realizacji Planu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Baranów obejmują nakłady poniesione na akcje informacyjno-edukacyjne, koszty aktualizacji Planu, koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z pokryć dachowych oraz wykonania nowych pokryć dachowych.

Do szacunków całkowitych kosztów realizacji Planu przyjęto, iż Urząd Gminy sfinansuje akcje informacyjno-edukacyjne. Zadania polegające na aktualizacji bazy danych, informowaniu o możliwościach pozyskania dofinansowania na bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych z terenu miasta będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy.

Założono ponadto, że w trakcie realizacji *Planu* wykonane zostaną po 2 aktualizacje w II i III etapie realizacji *Planu*. Koszty demontażu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych zostały oszacowane w tabeli nr 13.

Tabela nr 14

Szacunkowe całkowite koszty realizacji *Planu* (w tys. zł)

lp	zadanie	etap			razem
		I	II	III	
1	akcje informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców gminy Baranów	20	45		65
2	cykliczna aktualizacja bazy danych	-	-	-	0
3	aktualizacja <i>Planu</i>	-	20	20	40
4	koszt demontażu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych	664	2 989	2 989	6 642
5	koszt zakupu i montażu nowych pokryć dachowych	2 890	13 137	13 137	29 164
6	zapewnienie środków finansowych na realizację <i>Planu</i>	-	-	-	0
7	monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Baranów	-	-	-	0
	razem koszty	3 574	16 191	16 146	35 911

Prognozowane całkowite koszty realizacji *Planu* w latach 2008-2032 wynoszą 35,9 mln zł, z czego ponad 81% stanowią koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych. Szacowane koszty demontażu i unieszkodliwienia płyt azbestowo-cementowych wynoszą 6,6 mln zł, co stanowi 18% ogólnych kosztów realizacji *Planu*.

6.2. Źródła finansowania realizacji *Planu*

Możliwymi źródłami finansowania realizacji *Planu* są środki własne Gminy Baranów, środki z Gminnego, Powiatowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki przewidziane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi*), środki w ramach *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* oraz kredyty preferencyjne z BOŚ S.A.

Prognozowana struktura finansowania realizacji *Planu* została przedstawiona w tabeli nr 15.

W celu przygotowania prognozy struktury finansowania *Planu* przyjęto następujące założenia:

1. Środki pozyskane z gminnego i powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w każdym roku realizacji *Planu* będą wynosiły po ok. 5 tys. zł.
2. Płyty azbestowo-cementowe z obiektów, będących własnością Gminy Baranów zostaną usunięte i unieszkodliwione z wykorzystaniem środków pozyskanych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.
3. Około 10% płyt azbestowo-cementowych przewidzianych do usunięcia w danym roku zostanie usunięta i unieszkodliwiona przez właścicieli obiektów z wykorzystaniem dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.
4. Około 10% płyt azbestowo-cementowych przewidzianych do usunięcia w danym roku zostanie usunięta i unieszkodliwiona przez właścicieli obiektów z wykorzystaniem dofinansowania z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
5. Około 10% płyt azbestowo-cementowych przewidzianych do usunięcia w danym roku zostanie usunięta i unieszkodliwiona przez właścicieli obiektów z wykorzystaniem dofinansowania z BOŚ.
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w kolejnych latach będzie oferował dofinansowanie zadań, polegających na bezpiecznym usuwaniu azbestu.
7. Oferta BOŚ w kolejnych latach będzie przewidywała kredyty z dopłatami do odsetek z WFOŚiGW, a także kredyty na zakup i montaż urządzeń służących ochronie środowiska, z których można sfinansować zakup i montaż nowego pokrycia dachowego.

Tabela nr 15

Struktura finansowania realizacji *Planu* (w tys. zł)

lp	potencjalne źródła finansowania	etap			razem
		I	II	III	
1	gminny fundusz ochrony środowiska	20	50	50	120
2	powiatowy fundusz ochrony środowiska	20	50	50	120
3	wojewódzki fundusz ochrony środowiska	83	299	299	681
4	PROW 2007-2013	355	323	0	678
5	kredyty w BOŚ	355	1 613	1 613	3 581
6	środki własne właścicieli obiektów	2 741	13 856	14 134	30 731
	Razem	3 574	16 191	16 146	35 911

6.2.1. Alokacja środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Przewiduje się, iż każdego roku z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ok. 5 tys. zł przeznaczone będzie na realizację zadań, wynikających z niniejszego *Planu*.

6.2.2. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu

W wyniku analizy dostępnych instrumentów finansowania ochrony środowiska wybrano instrumenty, które mogą zostać wykorzystane w celu dofinansowania realizacji *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów*.

6.2.2.1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
 ul. J.S. Bacha 2, 02-743 Warszawa
 tel. (22) 853-53-21, faks (22) 853-53-02
 e-mail: poczta@wfosigw.pl
 www.wfosigw.pl

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania azbestu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie mogą być:

1. osoby prawne,
2. osoby fizyczne,
3. jednostki organizacyjne administracji publicznej nieposiadające osobowości prawnej,
4. związki celowe tych osób.

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu płyt azbestowych, koszty przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia oraz koszty unieszkodliwiania azbestu. Środki Funduszu nie mogą być przeznaczone na wykonanie nowych pokryć dachowych.

Realizacja zadań polegających na unieszkodliwianiu azbestu może być dofinansowana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych w formie **dotacji**, a po wyczerpaniu środków na dany rok w formie pożyczki.

Zgodnie z *Regulaminem postępowania w sprawach przyznania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego* dofinansowaniem mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył wojewodzie lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” (załącznik nr 2). Ponadto Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie (dysponujący obiektem na cele budowlane) zobowiązany jest uzyskać od właściwych organów administracji architektoniczno-budowlanej prawomocne decyzje administracyjne związane z zakresem wykonywanych prac oraz do przedłożenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w załączniku nr 4.

Prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu muszą być wykonywane przez firmę posiadającą stosowne zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, a wykonawca zadania powinien zostać wybrany zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*.

Wypłata środków odbywa się w ramach umów cywilnoprawnych, po złożeniu przez Wnioskodawcę faktury oraz protokołu potwierdzającego wykonanie zadania wraz z oświadczeniem wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mogą składać wnioski indywidualne o przyznanie dofinansowania na aktualnie obowiązującym formularzu wniosku. Karta Informacyjna Zadania, wzór wniosku oraz aktualnie obowiązujący wykaz załączników można uzyskać w Biurze Funduszu oraz na stronie internetowej Funduszu. Osoby fizyczne (w tym wspólnoty mieszkaniowe) nieprowadzące działalności gospodarczej składają wnioski o dofinansowanie za pośrednictwem gminy.

Wnioski należy składać w Biurze Funduszu w Warszawie. Kompletne wnioski o dofinansowanie będą rozpatrywane według kolejności złożenia do czasu wyczerpania środków wydzielonych w planie finansowym na ochronę ziemi na dany rok.

6.2.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

*Institucja Zarządzająca RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013
Zarząd Województwa Mazowieckiego poprzez
Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
ul. Jagiellońska 74, 03-301 Warszawa
tel. (022) 295-20-00, faks (022) 295-20-01
www.mazovia.pl
e-mail: punkt_kontaktowy@mazovia.eu*

W RPO Województwa Mazowieckiego istnieje możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu w ramach 2 działań:

1. działanie 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi*,
2. działanie 5.2 *Rewitalizacja miast*.

Działanie 4.2 Ochrona powierzchni ziemi

Beneficjentami w ramach Działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne *js*t posiadające osobowość prawną.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* przewidziane jest wsparcie przedsięwzięć mających na celu kompleksowe oczyszczenie terenu z odpadów zawierających azbest, a także usuwanie azbestu z budynków administracji publicznej wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz budowa składowisk odpadów niebezpiecznych.

W ramach RPO Województwa Mazowieckiego możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie zaliczek lub refundacji wydatków.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* wspierane będą przedsięwzięcia zapisane w *Wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011* z uwzględnieniem lat 2012-2015, obsługujące do 150 tys. mieszkańców, nieobjęte zakresem pomocy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW).

Maksymalny udział środków wspólnotowych w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej. Minimalny wkład własny Beneficjenta wynosi:

- 3% - dla jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 15% - dla pozostałych beneficjentów, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 40% - w przypadku udzielenia pomocy de minimis.

Termin kwalifikowalności wydatków rozpoczął się 1 stycznia 2007 r., a w przypadku występowania pomocy publicznej termin rozpoczęcia kwalifikowalności powinien być zgodny z obowiązującymi w tym zakresie zasadami.

Projekty, które mogą być przyjęte do wsparcia w ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi*, będą wybierane w trybie konkursowym ze wstępną kwalifikacją projektów (preselekcją), składającą się z dwóch zasadniczych faz:

1. wstępnej kwalifikacji projektów (preselekcji), polegającej na ocenie wniosków sporządzonych w uproszczonej formie kart projektów, z minimalną liczbą załączników,
2. oceny projektów zaproszonych do dalszej części konkursu po fazie wstępnej kwalifikacji projektów, bazującej na pełnej dokumentacji aplikacyjnej.

Nabory projektów prowadzone są w formule konkursów zamkniętych.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* w 2008 r. przewidziano 1 konkurs dotyczący wykorzystania alokacji przypadającej w ramach przedmiotowego działania na 2008 r. (8,8 mln €). Wnioski o dofinansowanie realizacji projektu powinny być składane w siedzibie Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych. Instytucja Zarządzająca nie określiła terminów konkursów na lata kolejne.

6.2.2.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie
Al. Jana Pawła II 70, 00-175 Warszawa
tel. 0 800 38 00 84, faks 022 318-53-30
www.arimr.gov.pl
e-mail: info@arimr.gov.pl

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) istnieje możliwość sfinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu w I osi priorytetowej w ramach działania 1.2.1 *Modernizacja gospodarstw rolnych*.

Beneficjentami w ramach działania 1.2.1 *Modernizacja gospodarstw rolnych* mogą być:

1. osoby fizyczne, które nie osiągnęły wieku emerytalnego,
2. osoby prawne,
3. spółki osobowe, prowadzące działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

W ramach działania *Modernizacja gospodarstw rolnych* wspierane są inwestycje materialne i niematerialne służące modernizacji produkcji rolnej, w szczególności:

1. inwestycje materialne:
 - a) budowa lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli,
 - b) zakup lub instalacja maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego,
 - c) zakładanie, modernizacja sadów lub plantacji wieloletnich,
 - d) zakup, instalacja lub budowa elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej, przygotowania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośredniej.
2. inwestycje niematerialne:
 - a) zakup patentów, licencji, w tym licencji na oprogramowanie,
 - b) usługi związane z przygotowaniem dokumentacji technicznej lub ekonomicznej dotyczącej projektu oraz nadzorem technicznym, związane bezpośrednio z realizacją projektu.

W ramach działania 1.2.1 *Modernizacja gospodarstw rolnych* możliwe jest sfinansowanie inwestycji polegającej na bezpiecznym usunięciu azbestu tylko jako elementu projektu, polegającego na budowie, przebudowie, remoncie połączonym z modernizacją budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej oraz do przechowywania, magazynowania, przygotowywania do sprzedaży lub sprzedaży

bezpośredniej produktów rolnych wraz z zakupem, montażem instalacji technicznej, wyposażenia. Koszty kwalifikowane stanowią koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji, a także koszty materiałów zastępujących materiały szkodliwe (w tym azbest).

W ramach PROW możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie refundacji części wydatków kwalifikowanych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji).

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania w okresie realizacji PROW nie może przekroczyć 300 tys. zł (76.848,2 €). Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wysokość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł. Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą,
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia,
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- 60% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia, na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie Dyrektywy Azotanowej – dotyczy umów zawartych do dnia 30 kwietnia 2008 r.

Pomoc przyznawana jest na inwestycję, która spełnia wymagania określone przepisami prawa, jest uzasadniona pod względem wysokości kosztów, nie ma charakteru inwestycji odtworzeniowej oraz przyczyni się do poprawy ogólnych wyników gospodarstwa, w tym w szczególności:

- a) wzrostu wartości dodanej brutto w gospodarstwie (GVA),

- b) poprawy jakości produkcji lub zwiększenia wartości dodanej produktu w wyniku racjonalizacji technologii produkcji lub wprowadzenia innowacji, zmiany profilu lub skali produkcji, lub
- c) poprawy sytuacji w gospodarstwie w zakresie ochrony środowiska, lub
- d) poprawy sytuacji w gospodarstwie w zakresie warunków utrzymania zwierząt, lub
- e) poprawy sytuacji w gospodarstwie w zakresie higieny i bezpieczeństwa produkcji, lub
- f) poprawy sytuacji w gospodarstwie w zakresie infrastruktury drogowej.

Gospodarstwo, którego dotyczy inwestycja, musi być żywotne pod względem ekonomicznym (wielkość ekonomiczna gospodarstwa wynosi co najmniej równowartość 4 ESU) i prowadzone przez osobę posiadającą odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa podaje do publicznej wiadomości, na stronie internetowej Agencji oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym, informację o możliwości składania w danym roku wniosków o przyznanie pomocy. Wniosek można składać po upływie 14 dni od tego dnia. Prezes ARiMR podaje do publicznej wiadomości (nie rzadziej niż co 14 dni) informację o liczbie wniosków o przyznanie pomocy złożonych w danym roku realizacji Programu i zapotrzebowaniu na środki wynikające z tych wniosków, z podziałem na województwa. Termin składania wniosków w danym roku upływa z końcem dnia roboczego następującego po dniu podania do publicznej wiadomości informacji określającej, że zapotrzebowanie na środki osiągnęło co najmniej 120% dostępnych w danym roku w danym województwie (lecz nie później niż 31 grudnia danego roku). Wniosek o przyznanie pomocy składa się osobiście, lub za pośrednictwem osoby upoważnionej, bezpośrednio w oddziale Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

6.2.2.4. Bank Ochrony Środowiska S.A.

*I Oddział BOŚ S.A. w Warszawie
02-665 Warszawa, Al. Wilanowska 372
tel. (0-22) 336-01-13, faks (0-22) 647-04-47
e-mail: warszawa1@bosbank.pl*

*II Oddział BOŚ S.A. w Warszawie
00-958 Warszawa, Al. Solidarności 104
tel. (0-22) 532-71-00, faks (0-22) 632-52-49
e-mail: warszawa2@bosbank.pl*

*III Oddział BOŚ S.A. w Warszawie
00-950 Warszawa, Al. Jana Pawła II 12
tel. (0-22) 850-87-18, faks (0-22) 850-88-98
e-mail: warszawa3@bosbank.pl*

Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie są przeznaczone dla:

1. klientów indywidualnych,
2. klientów korporacyjnych,
3. jednostek samorządu terytorialnego.

Umowa pomiędzy BOŚ S.A. a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej obowiązuje do 31.12.2008 r. Na dzień przygotowania niniejszego dokumentu nie ma decyzji, co do formy i zakresu wsparcia na lata kolejne. Przedmiotem kredytowania objęte są działania, polegające na usuwaniu (demontażu i transporcie) i unieszkodliwianiu azbestu.

Ponadto Bank Ochrony Środowiska S.A. oferuje kredyty z linii kredytowej **KfW5** (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w ramach której finansowane są przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), które nie korzystały do tej pory z finansowania w ramach programu SME Finance Facility (KfW2 i KfW4):

1. zatrudniające do 250 pracowników,
2. o rocznych obrotach do 40 mln EUR lub sumie bilansowej do 27 mln EUR,
3. spełniające warunek niezależności UE (nie więcej niż 25% udziałów należy do firmy nie będącej MSP zgodnie z definicją Unii Europejskiej).

W ramach linii KfW5 przedmiotem kredytowania objęte jest unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, w tym w szczególności:

1. budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych (zakup i instalacja nowych rur wodociągowych),
2. wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych.

Podstawą udzielenia każdego rodzaju kredytu jest posiadanie przez wnioskodawcę zdolności do zaciągnięcia kredytu i ustanowienie odpowiednich form zabezpieczenia spłaty kredytu.

Kolejną formą finansowania inwestycji przez BOŚ S.A. jest **kredyt na zakup i montaż urządzeń służących ochronie środowiska** w ramach porozumienia ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska. Klient, ubiegający się o kredyt w ramach porozumienia z dystrybutorem, do usuwania azbestu i montażu nowego pokrycia dachowego powinien wybrać firmę z którą Bank ma podpisane porozumienie o współpracy.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są osoby fizyczne, przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego. Przedmiotem kredytowania objęte są następujące koszty: demontaż, transport, unieszkodliwienie azbestu oraz zakup i położenie nowego pokrycia dachowego.

7. Monitoring procesu realizacji Planu

Monitoring realizacji *Planu* pozwoli na bieżącą analizę oraz kontrolę zgodności założonego harmonogramu realizacji z faktycznymi działaniami podejmowanymi przez właścicieli poszczególnych obiektów. Kontrolowanie zmian w skali gminy w odniesieniu do poszczególnych budynków pozwoli na zaplanowanie i weryfikację działań związanych z terminami usuwania azbestu. Każda zmiana w zakresie liczby budynków pokrytych azbestem, ilości czy też stanu wyrobów zawierających azbest zgłoszona przez właściciela budynku zostanie naniesiona w bazie danych przez pracownika Urzędu Gminy, co umożliwi bieżącą aktualizację bazy danych o wyrobach zawierających azbest.

W przypadku braku informacji od właścicieli/zarządców budynków koniecznym jest przeprowadzenie aktualizacji inwentaryzacji w terenie. Wynika to z faktu, iż ponad 95% zinwentaryzowanych obiektów wymaga ponownej oceny w ciągu 1 roku (stopień pilności II). Działania te pozwolą w efektywny sposób monitorować proces usuwania azbestu w odniesieniu do konkretnych obiektów.

W celu efektywnego monitorowania przyjęto wskaźniki, służące ocenie wdrażania *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Baranów*.

Tabela nr 16

Wskaźniki oceny wdrażania *Planu*

lp	wskaźniki oceny	jednostka
1	Ilość wyrobów zawierających azbest na 1 km ² powierzchni gminy	Mg/km ²
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
3	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok
4	Ilość „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi	szt.

Na podstawie bazy danych o lokalizacji i powierzchni pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych oraz proponowanych powyżej wskaźników oceny wdrażania *Planu*, możliwe będzie monitorowanie *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów*, jak również realizacja zadań określonych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

Wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest na 1 km² powierzchni gminy powinien ulegać zmniejszeniu w każdym roku realizacji *Planu*, począwszy od wartości bazowej wynoszącej w 2008 r. 63,0 Mg/km².

Wskaźnik ilości unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w [Mg/rok], przy założeniu równomierności rozłożenia procesu w każdym roku realizacji poszczególnych etapów *Planu*, powinien wynosić odpowiednio:

1. etap I – 118 Mg/rok,
2. etap II – 214 Mg/rok,
3. etap III – 214 Mg/rok.

Nakłady finansowe ponoszone na usunięcie odpadów zawierających azbest, przy założeniu równomierności rozłożenia procesu czasie, powinny wynosić odpowiednio:

1. etap I – 166 tys. zł/rok,
2. etap II – 299 tys. zł/rok,
3. etap III – 299 tys. zł/rok.

Wskaźnik ilości „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi na terenie miasta w roku bazowym wynosi 0. Jest to szczególnie wrażliwy wskaźnik w monitorowaniu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest. Należy zwrócić szczególną uwagę, m.in. poprzez akcje informacyjno-edukacyjne, aby po zdemontowaniu wyroby azbestowe trafiły na uprawnione składowisko.

Zgodnie z *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* przyjętym przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 r. do zadań zarządu gminy należy:

1. uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
2. współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących, zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
3. przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
4. przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

Do zadań rady gminy należy przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych władz lokalnych z realizacji zadań *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

8. Podsumowanie

Głównym celem opracowania *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baranów* jest zaplanowanie usunięcia wyrobów azbestowych z terenu miasta i ich bezpieczne unieszkodliwienie.

W trakcie inwentaryzacji pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Baranów pozyskano informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w gminie. Na podstawie uzyskanych wyników inwentaryzacji można stwierdzić, iż na terenie gminy znajduje się 364.919 m² płyt azbestowo-cementowych, co po przeliczeniu daje 4.744 Mg.

Odpady azbestowe z terenu gminy Baranów mogą być przyjmowane na nowym składowisku w Rachocinie, będącym własnością Urzędu Miejskiego w Sierpcu, a zarządzanym przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Sierpcu, a także na pozostałych składowiskach w Polsce.

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony do końca 2032 roku. Przyjęto harmonogram zgodny z *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

Na podstawie wyników inwentaryzacji płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych w budownictwie przyjęto, iż w etapie I w latach 2008-2012 powinno zostać unieszkodliwione 36.492 m² (474 Mg) odpadów azbestowych, w etapie II w latach 2013-2022 - 164.214 m² (2.135 Mg), w etapie III w latach 2023-2032 - 164.214 m² (2.135 Mg).

Szacunkowe koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest (łącznie z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych) wynoszą ok. 35,8 mln zł, w tym w pierwszym okresie, tj. do 2012 roku - ok. 3,5 mln zł. Należy podkreślić, iż koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych stanowią ponad 81% kosztów realizacji *Planu*. Przewiduje się, że koszty te będą pokrywane głównie przez właścicieli obiektów. Możliwe jest również wykorzystanie źródeł zewnętrznych finansowania części działań, polegających na bezpiecznym usuwaniu wyrobów azbestowych, tj. środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie czy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego w ramach działania 4.2 *Gospodarka odpadami*, a także środków przewidzianych w *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*.

Monitoring *Planu* powinien być prowadzony w odniesieniu do poszczególnych budynków, co pozwoli na zaplanowanie i weryfikację działań związanych z terminami usuwania azbestu.

9. Bibliografia

1. „Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa.”, pod red. Neonili Szeszeni-Dąbrowskiej, Łódź, 2004,
2. „Bezpieczne postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest” pod red. Jerzego Dyczka, Materiały specjalistycznego kursu szkoleniowego, AGH, Kraków, 26-27.06.2003,
3. „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001,
4. Aktualizowany Plan gospodarki odpadami dla powiatu grodziskiego na lata 2008–2011 z perspektywą do roku 2015, Grodzisk Mazowiecki, 2008,
5. Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl
6. Oświadczenie rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r., Dz.U. nr 99, poz. 667,
7. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Baranów na lata 2007-2017, Baranów, 2007,
8. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, maj 2002,
9. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego, Warszawa, lipiec 2007,
10. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 oraz Uszczegółowienie RPO, Warszawa, 2008,
11. Regulamin postępowania w sprawach przyznania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego, Warszawa, 2008,
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów, Dz.U. nr 216, poz. 1824,
13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, Dz.U. nr 192, poz. 1876,
14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. nr 71, poz. 649,
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, Dz.U. nr 217, poz. 1833,

16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, Dz.U. nr 152, poz. 1736,
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów, Dz.U. nr 61, poz. 549,
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. nr 112, poz. 1206,
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz.U. nr 175, poz. 1439,
20. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska, Dz.U. nr 106, poz. 723,
21. Plan rozwoju lokalnego Gminy Baranów na lata 2007-2013, Baranów, 2007,
22. Strona internetowa Banku Ochrony Środowiska S.A. www.bosbank.pl
23. Strona internetowa Gminy Baranów www.gmina-baranow.pl
24. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2004 r. nr 3, poz. 20 z późn. zm.,
25. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, Dz.U. z 2007 r. nr 39 poz. 251 z późn. zm,
26. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.
27. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. nr 100, poz. 1085 z późn. zm.,
28. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, Dz.U. nr 199, poz. 1671 z późn. zm.

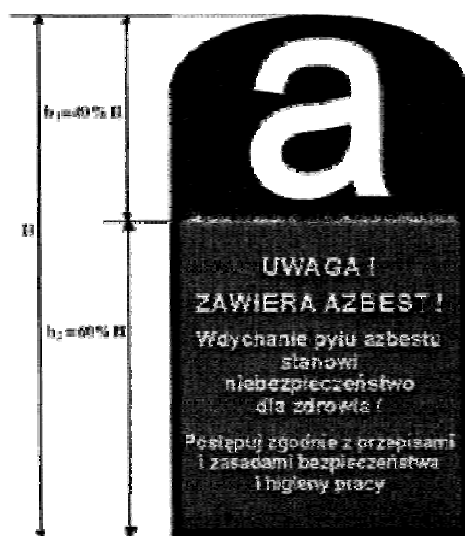
10. Zestawienie załączników

lp	Tytuł	str.
1	Wzór oznakowania instalacji, urządzeń lub pomieszczeń zawierających azbest lub wyrobu zawierające azbest	64
2	Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania	65
3	Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone	66
4	Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	67
5	Wzór informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska	69
6	Karta ewidencji odpadu	70
7	Formularz karty przekazania odpadu	71
8	Procedury dotyczące obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.....	72
9	Szczegółowe zestawienie wyników inwentaryzacji	76
10	Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest	

Załącznik nr 1

Wzór oznakowania instalacji, urządzeń lub pomieszczeń zawierających azbest lub wyrobu zawierające azbest

Pomieszczenie zawiera azbest*

* tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
 - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
 - części dolnej ($h_2 = 60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny,
- jeśli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

Załącznik nr 2

Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIAMiejsce, adres
.....
.....Właściciel/zarządca/użytkownik¹⁾:

osoba prawna - nazwa, adres

osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

Tytuł własności

Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾Ilość (m², tony)³⁾Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾

Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾

całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾
....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

Załącznik nr 3

Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres
2. Właściciel/zarządca¹⁾:
 - a) osoba prawna - nazwa, adres,
 - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres
3. Tytuł własności
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾
5. Ilość (m², tony)³⁾
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów
7. Planowane usunięcia wyrobów:

 - a) sposób
 - b) przez kogo
 - c) termin

8. Inne istotne informacje⁴⁾

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.

²⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

⁴⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

⁵⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Załącznik nr 4

Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**OCENA****stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Miejsce / obiekt / urządzenie budowlane / instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj / nazwa wyrobu ¹⁾Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

Grupa / Nr	Wyrób – rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I.	Sposób zastosowania azbestu		
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II.	Rodzaj azbestu		
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III.	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV.	Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem		
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V.	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI.	Wykorzystanie pomieszczenia		
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10

VII.	Usytuowanie wyrobu		
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny

Stopień pilności I

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) 65 i więcej punktów

Stopień pilności II

(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

Stopień pilności III

(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
Adres

data

1. Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
2. Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
3. Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3% powierzchni wyrobu.
4. Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu.

Załącznik nr 5

Wzór informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiskaGmina:
Powiat:
Województwo:Informacje za okres:
określające stan na dzień:**Dział 1. Informacje dotyczące azbestu**

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest ¹⁾	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Jednostka miary	Ilość	Uwagi ²⁾

Objaśnienia:

- ¹⁾ Przy określaniu nazwy wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- * płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - * płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - * rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - * izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - * wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - * przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - * szczeliwa azbestowe,
 - * taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - * wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - * papier i tektura,
 - * inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- ²⁾ Należy wskazać obiekt, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, oraz określić ich stan - stopień uszkodzenia wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 6
Karta ewidencji odpadu

KARTA EWIDENCJI ODPADU *				Nr karty		Rok kalendarzowy																	
Kod odpadu																							
Rodzaj odpadu																							
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ^b																							
Posiadacz odpadów ^c				Adres ^d																			
Nr REGON				Telefon/faks																			
Działalność w zakresie: ^e																							
W		Zb		Od		Un																	
☐		☐		☐		☐																	
Miesiąc				Masa wytworzonych odpadów [Mg] ^f				Masa przyjętych odpadów [Mg] ^f				Nr karty przekazania odpadu				Gospodarowanie odpadami							
																We własnym zakresie				Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów			
masa [Mg] ^g		metoda odzysku R ^h		metoda unieszkodliwiania D ⁱ		masa przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części [Mg] ^j		masa [Mg] ^f		nr karty przekazania odpadu													

Objaśnienia:

^a Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.), oraz prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495).

^b Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.

^c Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów. W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

^d Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

^e Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W - wytwarzanie odpadów, Zb - zbieranie odpadów, Od - odzysk odpadów, Un - unieszkodliwianie odpadów.

^f Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^g Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie. W przypadku prowadzącego stację demontażu podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie łącznie z masą przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.

^h Symbole R określają procesy odzysku polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów lub energii wraz z ich wykorzystaniem zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

ⁱ Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

^j Podać masę przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, przeznaczonych do ponownego użycia, powstałych na skutek przetworzenia w stacji demontażu.

Załącznik nr 7
Formularz karty przekazania odpadu

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		
		Nr karty ^a
		Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b
Adres ^a	Adres ^{a,b}	Adres ^a
Telefon/faks	Telefon/faks ^d	Telefon/faks
Nr REGON	Nr REGON ^d	Nr REGON
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f		
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
Data/miesiąc ^e	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{4,i}
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ⁴	Potwierdzam przejęcie odpadu
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.

^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.

^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.

^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.

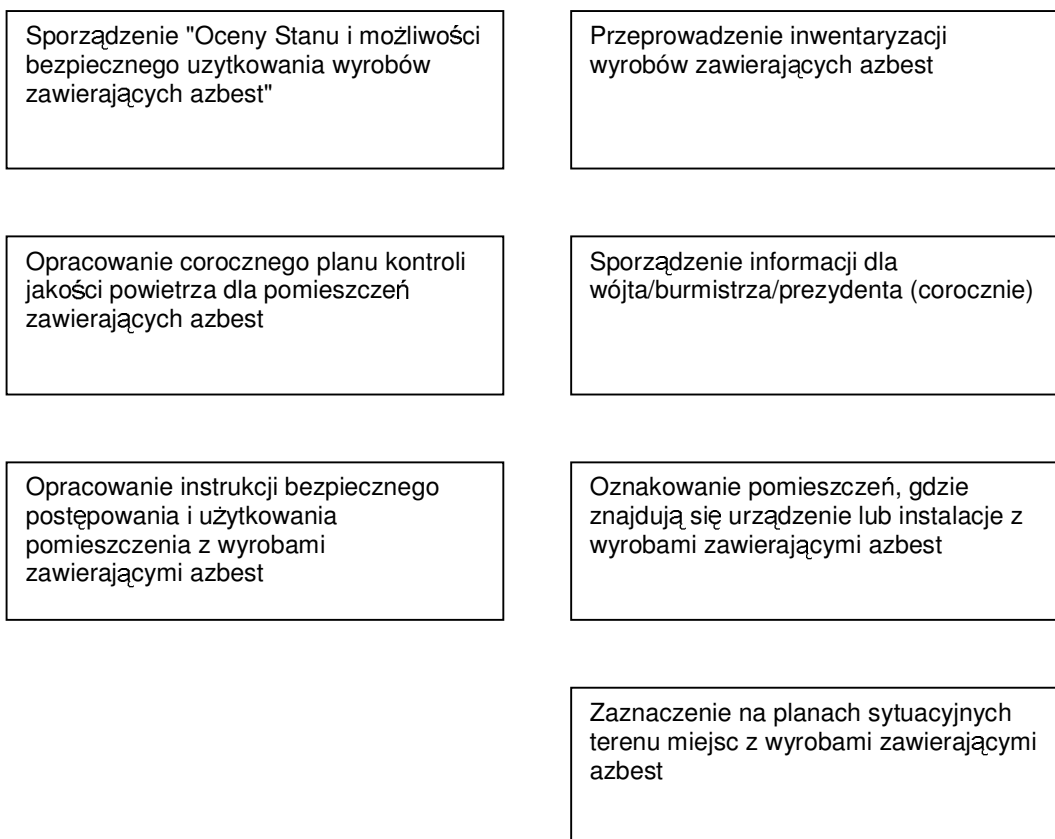
^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.

^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.

^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 8

Procedury dotyczące obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów⁸**Procedura nr 1****Opis procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu - niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu - gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest - ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 4). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej - sporządzają następną „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” - tzn.:

⁸ „Bezpieczne postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest” pod red. Jerzego Dyczka, Materiały specjalistycznego kursu szkoleniowego, AGH, Kraków, 26-27.06.2003

- Po 5-u latach - jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- Po roku - jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia - powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego - w terminie do 30-tu dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu - do czasu sporządzenia następnej „Oceny...”.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta - właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji są odpowiednio w załącznikach:

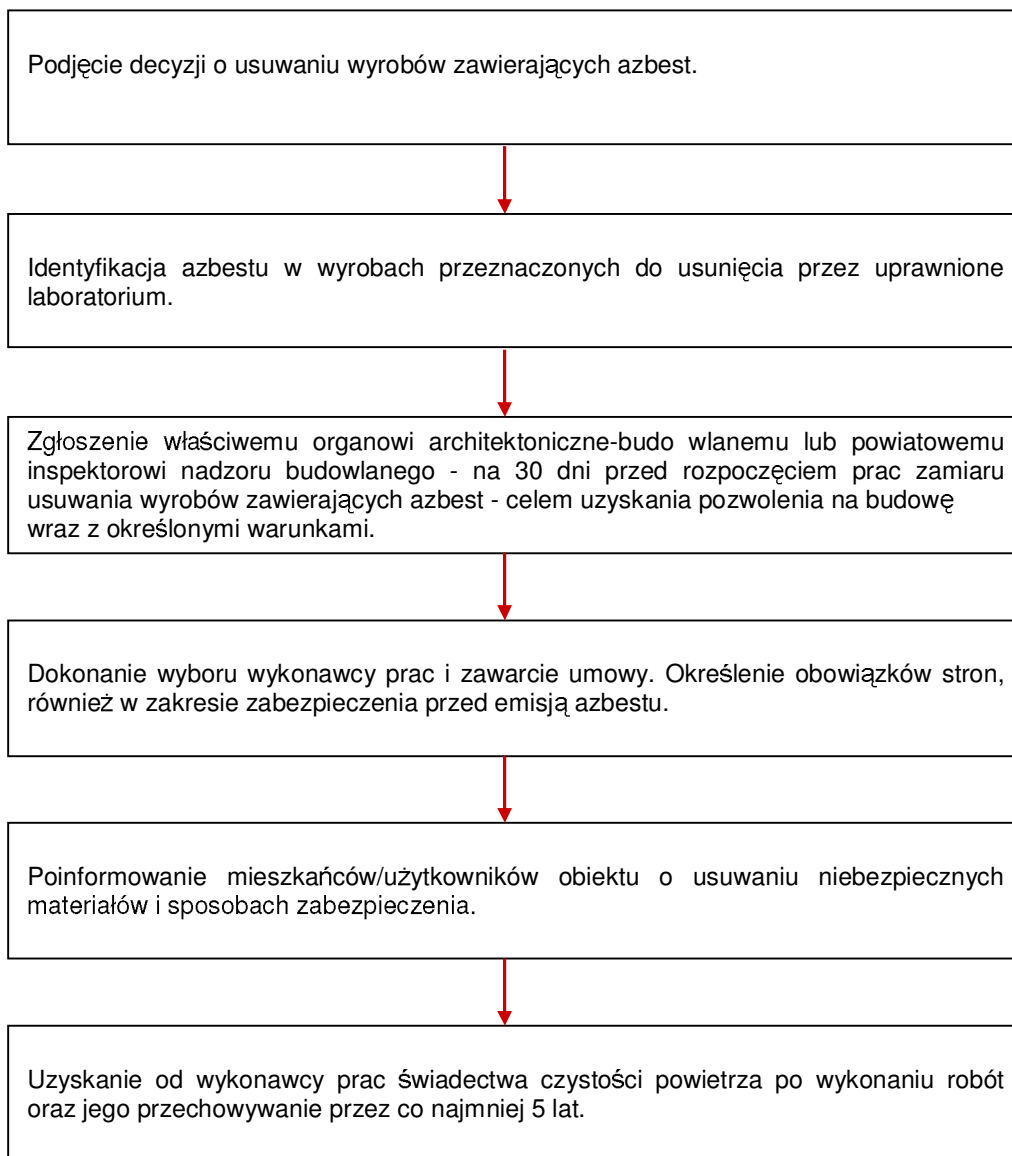
- Załącznik 2 - Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.
- Załącznik 3 - Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest - co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest - odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (załącznik 1).
- Opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.
- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu o: znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolid a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje, uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska - właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwz; dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Procedura nr 2

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest - przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczenia takich prac.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest - powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów - o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- Sporządzaniu „Oceny...”
- Sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta
- Zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac - wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym - fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym - przeprowadzenia czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu i wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia - na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien zostać sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 31 ust. 3, pkt.2 oraz art. 36 ust.1 pkt. 1 i 4 *ustawy - Prawo budowlane*. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje - na podstawie *ustawy - Prawo ochrony środowiska* - odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Załącznik nr 10

Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest⁹

Ip	Nazwa składowiska	Miejscowość	Zarządzający	Ulica	Miejscowość
dolnośląskie					
1	KGHM „Polska Miedz”*	Głogów	Oddział Głogów	Żukowicka 1	Głogów 6 7-200
2	Składowisko Odpadów Przemysłowych	Godzikowice	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o.	Stalowa 12	Oława 55-200
3	Składowisko Odpadów Przemysłowych	Wałbrzych	„Mo-Bruk”	Górnicza 1	Wałbrzych 58-303
kujawsko-pomorskie					
4	Zakłady Azotowe Anwil Włocławek *	Włocławek	Zakłady Azotowe Anwil Włocławek	Toruńska 222	Włocławek 87-800
5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych	Małociechowo	„ECO-POL” Sp. z o.o.	Św. Jana 18D	Chełmża 84-140
lubelskie					
6	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych	Poniatowa Wieś	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.	Młodzieżowa 4	Poniatowa 24-320
7	Składowisko Piaski Zarzeczne II	Kraśnik	Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych WOD-BUD Sp. z o.o.	Piłsudskiego 12/1	Kraśnik 23- 200
lubuskie					
8	Składowisko Odpadów Chróścik	Chróścik	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	Teatralna 49	Gorzów Wielkopolski 66-400
łódzkie					
9	„Bagno-Lubień” - teren Elektrowni Bełchatów S.A. *	Kleszczów	BOT Elektrownia Bełchatów S.A.	Energetyczna 7	Rogowiec 97-406
10	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka	Jadwinówka	Metalurgia S.A.	Reymonta 62	Radomsko 97-500
małopolskie					
11	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym	Ujków Stary	Zakład Gospodarki Komunalnej Bolesław Sp. z o.o.	Osadowa 1	Bolesław 32-329
12	Składowisko odpadów „za rz. Białą” w Tarnowie	Tarnów	Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A.	Kwiatkowskiego 8	Tarnów 33-101
mazowieckie					
13	Składowisko Odpadów Komunalnych w Rachocinie	Rachocin	Zakład gospodarki Mieszkaniowej	Traugutta 33	Sierpc 09-200
podkarpackie					
14	Składowisko Odpadów komunalnych w Młynach	Młyny	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno	341	Skoloszew 37-550
15	Składowisko Odpadów Komunalnych w Pysznicy	Pysznica	Gminny Zakład Komunalny w Pysznicy	Wolności 295	Pysznica 37-403

⁹ Źródło: Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki

lp	Nazwa składowiska	Miejscowość	Zarządzający	Ulica	Miejscowość
podlaskie					
16	Składowisko Odpadów Miastkowo	Korytki Leśne i Czartoria	MPGKiM Zakład Budżetowy w Łomży	Poznańska 41	Łomża 18-400
pomorskie					
17	Składowisko Odpadów Stałych w Bierkowie	Bierkowo	Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o.	121	Bierkowo 76-261
18	Składowisko Odpadów Gilwa Mała	Gilwa Mała	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	Warszawska 14	Kwidzin 87-500
śląskie					
19	Składowisko Odpadów Azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo-Przemysłowych	Dąbrowa Górnicza	Arcelor Mittal Poland Oddział w Dąbrowie Górniczej	Piłsudskiego 92	Dąbrowa Górnicza 41-308
20	Składowisko Odpadów Komunalnych	Świętochłowice	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej	Łagiewnicka 76	Świętochłowice 41-608
21	Składowisko Odpadów Produkcyjnych Zakładów Koksowniczych „Przyjaźń” *	Dąbrowa Górnicza	Zakład Koksowniczy „Przyjaźń”	Koksownicza 1	Dąbrowa Górnicza 42-523
22	Składowisko Odpadów Komunalnych	Knurów	PPHU „KOMART” Sp. z o.o.	Szpitalna 7	Knurów 44-194
świętokrzyskie					
23	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrów	Dobrów	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o.	8	Dobrów 28-142
warmińsko-mazurskie					
24	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Półwieś	Półwieś	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.	3-go Maja 8	Ostróda 14-100
wielkopolskie					
25	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Konin	Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Spółka z o.o.	Sulańska 1	Konin 62-510
26	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Pasieka	Pasieka	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „IZOPOL” S.A.	Gnieźnieńska 4	Trzemeszno 62-240
zachodniopomorskie					
27	Składowisko Odpadów Dalsze	Dalsze	„Eko-Mysł” Sp. z o.o.	36	Dalsze 74-300
28	Składowisko Odpadów Marianowo	Marianowo	EKOMAR Sp. z o.o.	Jeziorna 15	Marianowo 73-121
29	Składowisko Zakładu Odzysku Odpadów w Sianowie	Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o.	Komunalna 5	Koszalin 75-724

* składowiska wykorzystywane przez właścicieli